

PEDAGÓGIAI PROGRAM

ÓVODAI PROGRAM

Szent István Körúti Egységes Gyógypedagógiai
Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola,
Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola

OM: 036045

Jászberény

2025.

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalom

BEVEZETŐ	3
1. <i>Felvétel az óvodába</i>	3
2. <i>Az óvodai nevelés célja, feladatai, területei</i>	4
2.1. <i>Az óvodai nevelés célja</i>	4
2.2. <i>Az óvodai nevelés feladata</i>	4
2.3. <i>Az óvodai nevelés területei</i>	4
3. <i>Az óvodai élet megszervezésének elvei</i>	10
3.1. <i>Az óvodai élet tervezése, szervezése, tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai</i>	11
4. <i>Az óvodai élet tevékenységformái</i>	16
Játék	16
Munkajellegű tevékenységek.....	18
Mozgás, testi nevelés	22
5. <i>Autista gyermekek az óvodai csoportban</i>	28
6. <i>Az óvodai nevelés dokumentációs rendszere, a gyermekek értékelése</i>	41
MELLÉKLETEK	43
<i>Magatartás</i>	51
<i>Beszéd</i>	52
<i>Játék</i>	53
<i>Mozgás</i>	54
<i>Finommotorika</i>	55
<i>Megismerő tevékenység</i>	56
<i>Önkiszolgálás</i>	57
<i>Általános tájékozottság</i>	57
BEFOGADÓ NYILATKOZAT	59
KEDVES SZÜLŐK!	60
FELVÉTELI ADATLAP	61
SZÜLŐI NYILATKOZAT.....	62

BEVEZETŐ

A Szent István Körúti Egységes Gyógypedagógiai Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola, az óvodás korú, tanköteles korú - biológiai-pszichológiai és környezeti okokra visszavezethető - az érvényben lévő jogszabályok alapján beiskolázott sajátos nevelési igényű tanulók oktatását, nevelését ellátó óvodai, alsófokú, középfokú (szakiskola, készségfejlesztő iskola) közoktatási intézmény, EGYMI.

Az óvodai nevelési program jogszabályi háttere

- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről
- 32/1997.(XI.) MKM rendelet a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 229/2012.(VIII.28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- A 363/2012. (XII.17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 1991. évi LXIV. törvény a Gyermekek jogairól szóló egyezmény
- 1997. évi XXXI. törvény A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvééről
- 1998.évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 19/2002 (V.8.) OM rendelet a közoktatási intézmények elhelyezésének és kialakításának építészeti-műszaki követelményeiről
- 20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési – oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 22/2013 (III.22.) EMMI rendelet egyes köznevelési tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról
- 45/2014 (X.27.) EMMI rendelet az egyes köznevelési tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

1. Felvétel az óvodába

A gyermekek a Szakértői Bizottság javaslata alapján nyernek felvételt.

2. Az óvodai nevelés célja, feladatai, területei

2.1. Az óvodai nevelés célja

- A fogyatékból eredő hátrányok csökkentése
- Teljes értékű emberek nevelése
- Az esélyegyenlőség, a társadalmi integráció biztosítása
- Speciális módszerek, terápiák alkalmazása, az alapkompétenciák fejlesztése
- Az érzelmi biztonság megteremtése
- Az énkép, az önismeret fejlesztése
- A tanulási képességeket meghatározó ismeretek nyújtása
- A gyermekvédelmi munka erősítése
- Erőforrások megteremtése
- Együttműködés kialakítása szakmai szolgáltatókkal
- Innováció, permanens önképzés

2.2 Az óvodai nevelés feladata

- A kompetencia alapú óvodai nevelési szemlélet megvalósítása
- A sajátos nevelési igényű óvodáskorú gyermekek harmonikus személyiségfejlődésének elősegítése
- A gyógypedagógus, pszichológus és a pedagógiai munkát segítők együttműködése a fogyatékos gyermeket nevelő családokkal
- Közösségfejlesztés, szociabilitás
- Hagyományok őrzése
- Az együttműködés kialakítása, a szabálytudat elősegítése, a kommunikáció fejlesztése

2.3 Az óvodai nevelés területei

Egészséges életmódra nevelés

Az egészségmegőrzésre irányuló gondozás, a személyi és környezeti higiénát, valamint a lelki gondozást is jelenti. Az egészséges életmódra nevelés során a családokkal szoros együttműködést alakítunk ki.

Feladataink az egészséges életmód kialakításában

Az intézményben az életritmus a táplálkozás a testápolás, öltözködés, mozgás, pihenés és alvás megszervezésével, az ehhez kapcsolódó gyermeki tevékenységekkel a gyermek egyéni sajátosságainak figyelembe vételével és az ezen alapuló szokások kialakításával biztosítjuk a megfelelő életmódot. Az életmód, a helyes életritmus, a jól szervezett napirend biztosítja a gyermekek egészséges fejlődését és ez a gondozás fontos feladata is. A szokás és szabályrendszerbe beépített tevékenységek visszahatnak az életkori folyamatokra, a tevékenységek időtartama igazodik az életkori sajátosságokhoz.

Gondozás

A gyermekek más-más családból, óvodai közösségekből kerülnek intézményünkbe, ezért a szokásrendszerük eltérő, magatartásuk szélsőséges, személyiségfejlődésük eltér az életkoruknak megfelelő fejlettségi szinttől. Elsődleges feladatunk, az egységes szokás – és szabályrendszer kialakítása az egyéni eltérések figyelembevételével, valamint a magatartás normalizálása. Célunk az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegség megelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése. A gyermek testi és lelki egészségének védelme, megőrzése, a gyermek testi komfortérzetének kialakítása. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyógypedagógus-gyermek, gyógypedagógiai asszisztens-gyermek, dajka-gyermek kapcsolatot feltételez.

Az egészséges környezet biztosítása:

Az intézményi környezet kialakításánál arra törekedtünk, hogy biztosítsuk az egészséges életmódra nevelés céljainak eléréséhez szükséges tárgyi feltételeket. A környezeti feltételek a gondozás hatékonyságát is segítik. A tárgyi környezetet úgy alakítottuk ki, hogy a gyermekek számára könnyen áttekinthető, akadálymentes, biztonságos legyen. Segítse és motiválja őket a tevékenységek pontos végrehajtására.

Feladataink:

- nyugodt, kiegyensúlyozott légkör kialakítása
- önállóságra való törekvések támogatása
- a gyermek szükségleteinek kielégítése
- az eszközök állapotának ellenőrzése (mozgásfejlesztő eszközök, játékok, tisztálkodást és önkiszolgálást biztosító eszközök)
- az eszköztár folyamatos bővítése a speciális szükségletek figyelembevételével
- balesetmegelőzés, balesetvédelem
- betegségmegelőzés, egészségvédelem
- a környezet ápolása, szépítése

Eszközsükséglet:

Tisztálkodásnál, testápolásnál:

- elkülönített, jellel ellátott törölközőtartó, megfelelő magasságba helyezve
- tükör
- polc a fogmosó poharaknak és jellel ellátott poharak
- könnyen kezelhető csaptelepek
- folyékony szappanadagolóÉtkezésnél:
- megfelelő méretű étkészlet és evőeszközök
- termoszbetétes kancsóPihenésnél:
- friss levegő biztosítása
- vastag ágyszivacs, cserélhető huzattal
- saját jellel ellátott ágynemű

Betegségek megelőzése

- A betegségek megelőzése érdekében a megfelelő feltételek biztosítása: külön jellel ellátotttörölköző, ágynemű, fogmosó készlet
- A gyermek méretéhez illő, szükségleteinek megfelelő bútorzat kialakítása
- Szellőztetés, légtér fertőtlenítés

Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

A megismerés, az intellektuális gazdagodás, az erkölcsi fejlődés és a viselkedés szabályozása az érzelmeken keresztül szervezhető meg kiegyensúlyozott légkörben. Az érzelmekre épülő elfogadó magatartás biztosítja a gyermek számára az ismeretek befogadását, a szabályok elfogadását, a szociális, esztétikai és erkölcsi érzelmek fejlődését.

Az érzelmi nevelés során fontos, hogy a gyermek ismerje meg önmagát, szűkebb és tágabb környezetét, sajátítsa el az együttélés szabályait.

Vegye észre és becsülje meg az emberi értékeket.

Az érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés célja

Olyan biztonságos szeretetteljes környezet megteremtése, ahol az érzelmi biztonságot nyújtó gyógypedagógus, pszichológus és a pedagógiai munkát segítők személyes példaadásukkal és segítségükkel elősegítik a fogyatékos gyermekek önbizalmának erősödését, a társas kapcsolataik kialakulását. A gyermekek átélhetik az elfogadás, a segítőkészség, az elismerés, a sikerélmény érzését. A felnőttöz fűződő viszony nyújtja azt az érzelmi biztonságot a gyermek számára,

amely jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé. Óvodai nevelésünk szorosan támaszkodik a családi nevelésre, a család és az óvoda szoros együttműködésére törekszik (pl.:közös ünneplésbe, a projektek előkészítésébe a szülők bevonása, szülőklub tartása).

Az érzelmi, erkölcs, közösségi nevelés feladata:

- az éntudat reális fejlődése
- a magatartás normalizálása
- az alkalmazkodókészség fejlesztése
- a csoportkohézió kialakítása
- hagyományok ápolása, ünnepélyek szervezése a szülőkkel közösen
- a szülőkkel történő kommunikációs lehetőségek bővítése

Beszoktatás

- A tanév első napján fogadjuk a „rég”i” gyerekeket, a következő napon az „új” gyerekek érkeznek. Informálódunk a gyermek családban betöltött helyéről, szokásairól, a fogyatékoság tényének családi elfogadásáról.
- Segítjük, és figyelemmel kísérjük az új baráti kapcsolatok alakulását, a régieket megerősítjük. Biztatjuk a gyermekeket az egymással való kapcsolatteremtésre, amely a kommunikációs problémák miatt nehezített.
- Vegyes életkorú csoportjainkban fontos az egymáshoz való alkalmazkodás, az egymás iránti érdeklődés és segítségnyújtás igényének kialakítása.
- Kislétszámú csoportjaink lehetővé teszik a differenciált, a gyermek önmagához mért értékelését.
- A beszoktatási idő alatt igyekszünk sok csoportos élményt nyújtani, hogy minél előbb kialakuljon a közösség.
- Az intézményen belüli biztonságos eligazodást segítik az ajtókon lévő jelek, ikonok.
- A beszoktatás feladata a türelmes, szeretetteljes, empátiás kapcsolat kialakítása. Az egyéni igények elfogadása, az otthonosság érzetének kialakítása. A családdal való együttműködés a beszoktatás ideje alatt növeli a gyermek biztonságérzetét.
- A szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás és a tájékoztatás lehetőségének megteremtése, a gyermek testi-lelki fejlődésének segítése érdekében (szülői értekezletek, fogadóórák, szülőklub, nyíltnap).
- Esztétikus, biztonságos, ingergazdag, tevékenykedtető élettér kialakítása, a fejlesztés sajátosságaihoz alkalmazkodva.
- Esztétikai érzelmek fejlesztése a szép iránti fogékonyság, a művészi élmény befogadására való igény kialakítása (zenei nevelés, anyanyelvi nevelés, vizuális nevelés).

- Szociális érzelmek fejlesztése, erkölcsi, akarati tulajdonságok fejlesztése, erősítése pozitív példaadással (feladatvállalás, együttérzés, elfogadás, segítségnyújtás).
- Erkölcsi érzelmek fejlesztése: őszinteség, felelősségérzet, udvariasság, igazságosság, a gyengébb védelme, illemtudó viselkedés.
- Intellektuális érzelmek fejlesztése: kíváncsiság, érdeklődés, csodálkozás, kétely.
- Az akarati tulajdonságok fejlesztése: feladattudat és tartás kialakítása, szabálytudat éskitartás fejlesztése.

Szocializáció

- Barátságos, otthonos, szeretetteljes, elfogadó légkör biztosítása
- Pedagógus - gyermek, gyermek – gyermek kapcsolatának emocionális erősítése
- Közös élményekre épülő tevékenységek megszervezése (projektek szervezése, téma-héttartása, táborok, bábszínház, kirándulás)
- A közösségi élet szokásainak és a közösségi magatartás kialakítása (a kritika elfogadása)
- A sajátos törődést igénylő gyermekek egyedi nevelése, kommunikációs igényük felkeltése(kooperatív megoldásra ösztönző páros és kiscsoportos tevékenységek biztosítása)
- A csoport- és a fejlesztőszobák környezettudatos szemléletű, otthonos, esztétikus és akadálymentes berendezése

Családi szocializáció

A szociális – érzelmi terület fejlesztése a legösszetettebb gyógypedagógiai/pedagógiai és pszichológiai feladat, hiszen a megismerés, a viselkedés szabályozása az érzelmeken keresztül szerezhető meg. Az érzelmi nevelés során fontos, hogy a gyermek és a családja tanulja meg elfogadni másságát, sajátítsa el az együttélés szabályait. A magatartás normalizálása, az alkalmazkodó készség fejlesztése, a csoportkohézió segíti a gyermek szocializációját, elősegíti integrálhatóságát.

A szülőket rendszeresen tájékoztatni kell a gyermek fejlődéséről, illetve rendkívül fontos, hogy tanácsokat adjunk számukra a gyermek, otthoni foglalkoztatásával kapcsolatban. Mivel fontos feladatunk az anya-gyermek kapcsolat normalizálása, a családok életminőségének javítása, ezért nagy hangsúlyt helyezünk a szülők által felvetett problémák kezelésére.

(fogadóóra, szülői értekezlet, nyíltnap, szülőklub)

Hagyományok, ünnepélyek, mint az érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés lehetősége

A népi hagyományok felelevenítését, értékeinek, hagyományainak megőrzését fontos nevelési célnak tartjuk. A hagyományok ápolása során alakul ki a szülőföldhöz kötődő pozitív viszony. A hagyományőrzéssel szeretnénk ellensúlyozni a mai kor érzelemszegény életvitelét, a média káros

befolyását a gyermekek személyiségére. A szokásrendszer kialakulását a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően az évente visszatérő ünnepek határozzák meg. Az ünnepélyek a szülőkkel együttműködve valósulnak meg.

Az ünnepélyek intézményen belüli közös megvalósítása lehetőség a tagozatok közötti integrációra, és az egyenlő esélyek biztosítására.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi és az értelmi fejlesztés a teljes nevelési folyamat egészében a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és a sokoldalú tapasztalatszerzésre épül. A nevelési folyamat a spontán és irányított tapasztalatszerzést a kötött és kötetlen foglalkozások rendszerét jelenti. A két feladat megoldása szerves egységben valósul meg.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja

A gyermek olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket sajátítson el, értelmi képességei úgy fejlődjenek, hogy az élet egyre változó helyzeteiben jelentkező feladatokat meg tudja oldani, tudjon eligazodni a világban.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés feladatai

- kommunikációs helyzetek teremtése
- a beszédkedv felkeltése és fenntartása
- a beszédértés- és észlelés fejlesztése
- az összefüggő beszéd kialakítása (kommunikáció a felnőttekkel és a gyermekekkel az óvodai csoportban)
- nonverbális kommunikáció támogatása
- a tevékenység végzés során szerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, ok-okozatviszonyok felismerése és megfogalmazása
- kognitív képességek fejlesztése
- a valóság egyre pontosabb észlelése
- a fogalmi gondolkodás elősegítése
- a problémamegoldó gondolkodás kialakítása
- a kreativitás támogatása
- a figyelemkoncentráció fejlesztése

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv használata átszövi az óvoda egész napi életét, szerves része a nevelő és fejlesztő munkának, beépül az óvodai élet mindennapjaiba, hiszen például az öltözködés, étkezés, séta vagy bármilyen más tevékenység végzés lehetőséget kínál a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlődésére. A gyermek szabad önkifejezésének, közlési vágyának elősegítésére megértő, segítő és befogadó környezetre van szükség. Fogadjuk el és támogassuk a gyermekek egyéni kommunikációsformáit.

Törekedjünk arra, hogy beszédkedvét megőrizze, kommunikációs vágyát megtartsa annak érdekében, hogy az anyanyelv használata minél magasabb szintűvé váljon. A pedagógus feladata az anyanyelv fejlesztése és kommunikációs formák támogatása, az anyanyelv ismeretére, szeretetére és megbecsülésére nevelés.

Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban áll az anyanyelv és kommunikáció fejlődésével. Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, életszerű helyzetekben játékosan valósítható meg. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetében való, életkorának megfelelő, biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükséges. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul ki a természethez, az emberialkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. Megismeri a szűkebb, tágabb környezet és a szülőföld, az ott élő emberek, hagyományok, szokások és a tárgyi kultúra értékeit. A környezet megismerése során matematikai tartalmú ismereteknek és tapasztalatoknak is birtokába jut (projektek). Az értelmi fejlesztést a projektpedagógia eszközeivel egészítjük ki, hogy minél több oldalról, minél több érzékszerv bevonásával fejlesszük az alap kultúrtechnikák elsajátításához szükséges jártasságokat, készségeket, képességeket.

A gyermek gondolkodása az aktív nyelvhasználat során kommunikációs helyzetekben fejlődik. Az anyanyelv célzott fejlesztése terápiás keretek között valósul meg egyéni foglalkozásokon logopédus irányításával, és a „reggeli kör” elnevezésű óvodai foglalkozás keretében gyógypedagógus kezdeményezésével.

3. Az óvodai élet megszervezésének elvei

Személyi feltételek

Intézményünk két vegyes óvodai csoportjában két óvodapedagógus végzi a nevelőmunkát.

Munkájukat 4 gyógypedagógiai asszisztens segíti.

Az óvónő személyisége

Az óvónő személyisége döntően meghatározó a gyermekcsoportok életében. Jelentsen biztonságot a gyermekek számára. Természetes viselkedésében legyen domináns az elfogadás és

a tolerancia. A segítőkészséget, az elfogadást helyezze előtérbe, ne a folyamatos számonkérést. A nevelés szempontjából a barátságos, megengedő (de nem szabados), megértő, elfogadó (de nem mindent elfogadó), együtt érző magatartást tartjuk legkedvezőbbnek. Az óvónő fordítson gondot saját művelődésére, önképzésére. Legyen nyitott, együttműködő, derűs, kellően informált, önálló, kezdeményező.

Tárgyi feltételek

Az óvoda csoportszobái, udvara úgy van kialakítva, hogy az a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja és megfelel életkoruknak, testméreteiknek, lehetővé teszi mozgás és játékigényük kielégítését. Intézményünknek nagy udvara van, melyben gyakran tartózkodunk, az udvaron pedig elkerített játszótér lett kialakítva óvodásaink részére. A csoportszoba berendezése, valamint játéakai szintén megfelelnek óvodásaink fejlettségi szintjének és érdeklődésének.

3.1. Az óvodai élet tervezése, szervezése, tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai *Napirendünk*

Óvodásaink többségének édesanyja GYOD-on van, így ők csak 13 óráig veszik igénybe az óvodai nevelést és ebéd után hazamennek, még mások négy óráig maradnak. Az óvodai nyitva tartás mindenki számára megfelelő. A nevelési év befejeztével nyáron az óvoda nem tart nyitva, mert a gyermekek szülei nem igénylik ezt a szolgáltatást.

Tevékenységeink

7.00-16.00 Nyitva tartás

7.00-8.00 Szabad játék a csoportban

8.00-9.30. Többnyire szabadon választott tevékenységek irányított formában, pl. festés, gyurmázás, rajzolás, egyéni fejlesztés. Spontán helyzetek kihasználásával éneklés, verselés, alkotó tevékenységek

kötetlenül (játékok elrakása) Néhány perces (10-15 perc) összeülés a szőnyegen: beszélgetés, mesehallgatás, aminek nincs kötött ideje, az aznapi tevékenységnek megfelelően alakul.

9.30-9.45 Rendrakás, mindennapos testnevelés

9.45-10.10 Készülődés a tízóraihoz, tízórai

10.10-10.30 Mesehallgatás, verselés, mondókázás, körjátékok

10.30-10.45 Készülődés az udvarra (mosakodás, öltözködés).

10.45-11.45 Játék, levegőzés az udvaron (mozgásos szabályjátékok, énekes körjátékok, egyéb szabadon választott tevékenység))

11.45-12.45 Készülődés az ebédhez (átöltözés, tisztálkodás), ebéd, tisztálkodás, fogmosás, előkészület a délutáni pihenőhöz.

12.45-15.30 Mese (minden nap), délutáni pihenő, folyamatos ébredés, tisztálkodás, mindennapos

Beszoktatás

Gyermekeközpontú, családi életet teremtünk. Fontos, hogy szeressenek óvodába járni a gyerekek. Az óvodába járás előtt szülői értekezleten megbeszéljük a szülőkkel és a nevelőkkel a legfontosabb dolgokat, amelyek megkönnyítik gyermekük beilleszkedését, biztonságérzetét. Egyeztetjük az érkezések időpontját. Lehetőség szerint még az óvodába járás előtt vagy a beszoktatás ideje alatt felkeressük otthonukban a gyerekeket.

A szülők támogató, segítő beleegyezését bírnunk kell, javasoljuk, hogy az első időszakot: órákat, napokat szülőkkel együtt töltsék itt a gyerekek, így a szülők, nagyszülők betekintést nyernek a játékos-mesés óvoda napirendjébe, tapasztalhatják, hogyan ügyesednek. Rugalmasan kezeljük a beszoktatás időtartamát, az egyéni sajátosságokat figyelembe véve kinél hosszabb, kinél rövidebb időre van szükség ahhoz, hogy erősödjön biztonságérzetük.

Javasoljuk, hogy fokozatosan növekedjen az óvodában eltöltött idő. Megengedjük, hogy kedvenc otthoni játékukat, egyéb kedves eszközt behozzanak az óvodába. Az otthon és az óvoda közötti „kapaszkodó” vagy „híd” biztonságérzetet erősít.

A csoportban régebben itt lévő gyerekeket felkészítjük az új gyerekek fogadására, elfogadására. A biztonságot az állandóság adja, mely részben ugyanazokat a személyeket, körülményeket, szabályokat, szokásokat (napirend) jelenti.

Az óvodai élet tudatos szervezésével, a mindennapos szakszerű csoportos és egyéni képességfejlesztő munkával, az érzelmi biztonság megteremtésével, a gyermekek tevékenységszükségletének kielégítésével, a sokoldalú tapasztalat-szerzést, a szociális tanulás feltételeit biztosítva kell elérni, hogy az óvodások:

- érezzék magukat biztonságban a szeretetteljes légkörű közösségben;
- testi, szociális, értelmi képességeik egyaránt fejlődjenek;
- tudjanak utánozni;
- tudjanak egymás mellett és egymással tevékenykedni, a felnőtt irányítását elfogadni;
- használják adekvátan a játékeszközöket, játékban legyenek kitartók,
- vigyázzanak játékuikra, ismerjék azok helyét;
- értsék az egyszerű – alkalmanként gesztussal kísért – verbális utasításokat, azokat hajtsák végre.
- fejlettségi szintjüknek megfelelően tudjanak kommunikálni;
- kívánságukat, kérésüket, szükségleteiket tudják közölni;
- használjanak nonverbális jelzéseket is.,
- sokrétű tapasztalatokat szerezzenek közvetlen környezetükről, tudjanak abban

tájékozódni,

- ismerjék meg a környezet tárgyait, azok tulajdonságait,
- tudjanak rövid ideig feladathelyzetben maradni, figyelmüket egy adott tevékenységre irányítani,
- alakuljon ki önállóságuk az elemi tisztálkodás, öltözés-vetkőzés, étkezés, WC
- használat terén, ha kell, fogadjanak el és kérjenek segítséget,
- mozgásuk legyen viszonylag összerendezett, harmonikus;
- igényeljék a rendszeres mozgást, tevékenyen vegyenek részt mozgásos játékokban.
- tudjanak különböző anyagokkal ügyesen manipulálni, alakuljon ki az ábrázolás igénye bennük,
- szívesen hallgassanak rövid mesét, verset, tudjanak életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő dalokat, verseket, mondókákat,
- ismerjék az alapvető viselkedési szokásokat, tudjanak köszönni, kérni, kívánni,
- tudjanak elemi szabályokhoz alkalmazkodni, elemi munkát végezni.

Szokásrendszer kialakítása

A tanulás folyamatában elméleti, gyakorlati ismeretek, jártasságok, készségek elsajátítását, képességek kialakulását, viszonyulások, érzelmi akarati tulajdonságok fejlődését, magatartás, tanulást segíti a pedagógus. A verbális, mozgásos és szociális tanulás eredményeként alakulnak a gyermek érzelmei, a cselekvés módja, a szociális magatartás, különböző tulajdonságok és képességek.

Minden ember életében a rítusok, szokások jelen vannak. Lényegesen befolyásolják a személyiségfejlődést. Gazdaságossá teszik a cselekvést, tudatmentesítő szereppel is bírnak. A szokásos cselekményeknél nincs szükség akarati erőfeszítésre, erős figyelemkoncentrációra. Jól begyakorolt sztereotípiákat kell kialakítani úgy, hogy a már kialakult jó szokásokat megerősítik – illetve a helyes szokásokat alakítják ki – egyben kiküszöbölik a rossz beidegződéseket kioltással. A szokás valamilyen művelet többszöri ismétlésének eredménye egy adott helyzetben. Ennek kialakulásához meghatározott számú gyakorlásra, ismétlésre van szükség, hogy a cselekvés vagy viselkedésforma szokássá váljon.

A gyermek sérülésének, életkorának megfelelő élethelyzeteket kell teremteni, a kialakult feltételes reflexeket meg kell erősíteni.

Szükséges, hogy a már kialakult szokásokat mindig, minden körülmények között azonos módon várják el a gyermektől. A szokások keletkezésekor a tudatosságnak, a szükségesség belátásának a cselekvés akarásának is lényeges szerepe van, megkönnyíti, meggyorsítja a szokásfejlődés folyamatát.

Az értelmi fogyatékos óvodás még nem látja be helyes vagy helytelen viselkedésének következményét, itt az utánzásnak, modellkövetésnek van nagy jelentősége. A cselekvés hasznosságát kell hangsúlyozni elsősorban. A helyes viselkedést kell megerősíteni. A következetes elvárás mellett szükséges az állandó ellenőrzés. Figyelni kell a fokozatosságra, egymásutániségra, fontossági sorrendre.

Igyekeznek kiküszöbölni azokat a cselekvési alkalmakat, amelyből a rossz szokások származhatnak. A szokások kialakításának alapvető feltétele tehát a pozitív példa. A preferált személy viselkedése utánzásra készíti a gyermeket. Ezért csak olyan szabályokat állítson fel a pedagógus – a gyermek számára érthetően, - amely betartása nem jelent túl nagy feladatot. A meggyőzés a gyermek szenzoros problémái értelmi állapota miatt csak óvatosan alkalmazható. A jól megválasztott napirend, a határozott, de szeretetteljes követelés, az értelmes rend segíti a szokások kialakítását.

A nevelés során egyre nagyobb szerepet kap az önállóságra nevelés, amely azonban soha nem nélkülözheti az ellenőrzést, az ehhez kapcsolódó jutalmazást, büntetést.

A gyermekek a pedagógusban, illetve a velük kapcsolatban levő felnőttekben érzelmi támaszt keresnek. Szavaikat, azok tartalmát, egész magatartásukat, annak minden összetevőjét úgy kell szabályozni, hogy érzelmeiken alapuló, bensőséges személyes kapcsolat alakulhasson ki.

A családok nevelés attitűdjét gyakran meghatározza a túlzott féltés. Mind ezek figyelembevételével kell a gyermek helyes szokásrendszerét kiépíteni, hatva a családra, azonos követelményeket állítva.

A családban addig csak felnőttek között élő a vele való permanens anyai foglalkozást igénylő gyermek fokozatosan szokja meg az új miliőt.

A gyermekek az önállóság terén is különböző fejlettséget mutatnak. Önállóságuknak gátja lehet az esetleges társuló fogyatékoság (pl. mozgáskoordinációs zavar). Ahhoz, hogy e téren eredmények szülessenek, alkalmat és időt kell adni a gyermeknek, s amit már önmaga el tud végezni, azt nem szabad helyette megtenni még akkor sem, ha sürget az idő, s a felnőtt gyorsabban, komfortosabban végezné el a feladatot.

Az a gyermek vagy fiatal felnőtt lesz a társadalom számára elfogadható – azzal lehet elmenni nyaralni, barátokhoz, színházba stb. – aki birtokában van a társadalom által elvárt viselkedési formáknak. Ez az önállóság, helyes viselkedés az elfogadás szempontjából talán fontosabb, minthogy ismerje a színeket, vagy tud-e számolni.

Az a gyermek, aki korai életszakasztól kellő alkalmat és segítséget kap, hagyják és elismerik próbálkozásait, felnőttként is természetesen tesz azért, hogy önmaga és környezete élete jobb legyen.

Az óvodának tehát alapozó szerepe van e téren. Az önállóság bizonyos területei nemcsak a

gyermek életkorától függnek, hanem fiziológiai érettségétől (pl. szobatisztaság), mozgásos ügyességétől (pl. öltözés), s nem utolsó sorban értelmi állapotától.

A túl bonyolult, a gyermek pillanatnyi képességeit meghaladó feladat sikertelenséghez, elbizonytalanodáshoz vezet. Elbátortalanítja a gyermeket. Ezért fontos, hogy a gyermekek apró lépésekben, rövid gesztussal kísért utasítások, illetve utánzás alapján tanuljanak.

Étkezési szokások

- kanalizálás megtanítása (merítés, szájhoz vitel, az étel megrágása, nyelés),
- a poharazás: a pohár felemelése kortyolás, nyelés, a pohár letétele,
- a szalvéta használata,
- a villával való ismerkedés
- kérés, megköszönés,
- ügyesebb gyermekeknél az ételből való szedés,
- a terítés folyamatának megismerése (pl. szék, tányér, kanál, pohár, szalvéta egymáshoz rendelése).
- az étel és a hozzávaló eszközök felismerése,
- étkezés utáni teremrendezésben közreműködés.

Tisztálkodási szokások

- a vízcsap kinyitása, elzárása,
- szappan használat, utána kézöblítés,
- a saját törülköző használata,
- önálló kéz- és arcmosás,
- a fésülésben önálló próbálkozás,
- igény a tiszta, ápolt külsőre,
- étkezés előtti, utáni, bizonyos munkafolyamatok (pl. festés) utáni kézmosás igényének felkeltése,
- orrfújás megtanítása, zsebkendő használatának igénye, a piszkos zsebkendő szemétként való dobása.

Öltözés, vetkőzés

- együttműködés az öltözésnél, vetkőzésnél,
- sapka, sál levétele,
- zipzár lehúzása,
- egyszerű ruhadarabok levétele (cipő, zokni, nadrág stb.),

- vetkőzésnél kis segítségnyújtás (kigombolás, kikötés, cipőfűző meglazítása stb.)
- egyszerű ruhadarabok felvétele, pl. sapka, bugyi stb.,
- kis segítséggel öltözés (ruha elejének megmutatása, jobb - bal oldalnál segítés, befűzés, gombolás)
- bizonyos ruhadarabok teljesen önálló felvétele.

Önálló munkafeladatok

- saját hely használata (öltözőben, étkezésnél, alvásnál stb.),
- székek helyre rakása,
- játékok közös elrakása,
- közös teremrendezés,
- eszközök bevitele, kiosztása,
- társak segítése,
- asztal letörlése,
- szemét összeszedése,
- székek felrakása,
- saját ruhadarabok, eszközök felismerése, elrakása.

4. Az óvodai élet tevékenységformái

Játék

A játék örömforrás, a gyermekek legfontosabb alaptevékenysége, amely meghatározza a későbbi tevékenység formákat, a tanulást és a munkát. A játék spontán, a gyermek által szabadon választott elsődleges tevékenység. A játékos tevékenységen keresztül a gyermekek harmonikus személyiségének kibontakoztatását, kompetenciáinak fejlesztését segítjük elő. Az önálló játék, a manipuláció, az elképzelés megvalósítása örömet szerez a gyermeknek. A játéktevékenység mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést tükrözi. A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek, fokozódik a gyermekek beszédkedve.

A játék feltételei

- nyugodt, érzelmi biztonságot adó légkör - amelyet a napirend kialakítása biztosít
- megfelelő játszóhely – galéria, babaszoba, mesesarok, kialakítása
- megfelelő idő biztosítása - speciális helyzet, a terápiás foglalkozások, kötött rendje miatt
- megfelelő játékok, jól látható, elérhető helyen

Sajátosságok a játékban

Kiemelt szerepe van a gyakorló játéknak, mert ezáltal fejlődik a mozgás, a figyelem, a testséma,

a térészlelés, a tapintásos észlelés, a verbális készségek (pl.: mozgásos-énekes játékok, egyszerű népi játékok).

Előtérbe kerül a terápiás fejlesztő munka támogatása érdekében a különböző készségeket és képességeket fejlesztő társas és szabályjátékok. Az eszközhasználat elősegítésére a finommotorikát fejlesztő konstrukciós játékok kiemelten fontos tevékenységek. A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka eszközei a gyermekek számára hozzáférhetőek, szabadon választhatóak. A taktilis tapasztalatszerzést biztosító anyagoknál is fontos, hogy elérhetőek, szabadon választhatóak legyenek (víz, homok, gyöngyök). A beszéd nehezítettsége, a non-verbális kommunikáció támogatása érdekében a szorongás oldására gyakran kezdeményezünk bábjátékokat és szervezünk bábelőadásokat. A beszéd akadályozottsága miatt szerepjáték ritkábban alakul ki, de mintaadással elősegíthetjük ennek szerveződését, hiszen a társas kapcsolatok alakulásában és a kommunikációban jelentős szerepet játszik. Megismerkedhetnek már ismert mesék sajátos képi megjelenítésével, a mese feldolgozását, a beszédértést segítő játékokkal. Lehetőséget biztosítunk a számítógépes fejlesztő játékok játszására.

A játék lehet a gyermek szabad játéka és a gyógyypedagógus által kezdeményezett játék.

A játék személyiségfejlesztő hatása

- a gyermek kifejezheti érzelmeit, vágyait
- megvalósíthatja elképzeléseit
- kibontakoztathatja testi képességeit
- fejlődik értelme, érzékelése, észlelése, szókincse gazdagodik, kifejezési vágya nő
- szociális képességei, érzelmi akarati életének szabályozása fejlődik
- szociális, társas viselkedése formálódik

A fejlődés várható hatása, sikerkritériumok

- örömmel, önfeledten, kitartóan játszik
- képes élményei eljátszására
- egyéni ötlet alapján épít, konstruál
- megérti és elfogadja játszótársai elgondolását
- alkalmazkodik a játékszabályokhoz, maga alkot szabályokat, társait figyelmezteti a szabályok betartására, kialakul az egészséges versenyszellem
- önálló alkotásai vannak, egyéni ötletek alapján tevékenykedik
- megtanulja használni a számára eddig ismeretlen játékszereket
- a szülők szemléletformálása, ötletadás játékvásárláshoz

Munkajellegű tevékenységek

A játékos munkatevékenység a cselekvő tapasztalatszerzés eszköze. A munkajellegű tevékenység a szociális és kognitív készségek, képességek, attitűdök és kompetenciák fejlesztésének színtere. A munka folyamatában a gyermekek megfigyeléseket, tapasztalatokat szereznek környezetükről. Munkavégzés közben formálódik a munkához való viszonyuk. A munka célra irányuló, külsőirányítással folyó tevékenység, mely a gyermektől belső fegyelmet, kötelezettség vállalást igényel. A munka során szükség van dicséretre, buzdításra. A gyermek munkája sok rokon vonást mutat a játékkal, a munka az óvodáskor végéig játékos jellegű tevékenység marad.

A munkajellegű tevékenység célja

- a jártasságok, készségek kialakítása
- a munkajellegű tevékenységek megszerettetése
- a munka becsületére nevelés

A munkajellegű tevékenység feladata

- a gyermek önkéntességének, önállóságának, aktivitásának felhasználása a tevékenységvégzés érdekében
- a környezet tárgyaitak tisztaságára, szépségére nevelés
- a munkafeltételek és eszközök biztosítása (pl. terítés, kötény)
- a munkaszervezés, munkaeszköz használat kialakítása
- a munkavégzés dicsérete

A munkajellegű tevékenység területei

➤ **Önkiszolgáló munka**

Az önkiszolgálási tevékenységeknek, mivel a gyermek életének szerves részét képezik, fontos szerepük van a gyermekek önállóvá válásában és fejleszti önmegismerésüket, énképüket. Mivel gyermekeink sajátos nevelési igényű gyermekek, fontos, hogy türelmes, kiegyensúlyozott, segítő légkört teremtsünk e tevékenységekhez.

➤ **Testápolás**

A fejlesztési terület célja az életminőség javításán túl a gyermekek képességeihez mért legnagyobb mértékű önállóság elérése. A gyermek ne legyen kiszolgáltatott, együtt tudjon működni a gondozást végző személyekkel. A gyermekek egészségének védelmében, fontos feladatunk a tisztálkodás igényének kialakítása.

- váljon igényükké a rendszeres tisztálkodás (fogápolás, kézmosás, fésülködés), ruházatuk tisztaságának megőrzése

- tisztálkodási szokásaik igazodjanak az óvoda napirendjéhez, ha kell, szükség esetén jelezzék igényüket, kérjenek segítséget (toalett használata)
- fogmosó eszközeiket tartsák tisztán (segítő személy segítségével)
- cseréljék törölközőjüket felnőtt segítségével
- papírzsebkendőjüket használat után dobják a szeméttartóba

➤ **Öltözködés**

Az önálló öltözködésre nevelés kiemelten fontos, hiszen a gyermekek többsége súlyos mozgáskoordinációs zavarral küzd. A felöltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtást adunk. A gyermekeket az időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatjuk.

- a gyermekek óvodai öltözéke legyen kényelmes, praktikus, könnyen kezelhető
- az intézményben kötelező a váltócipő használata, mozgás órákra tornaruha szükséges
- az öltözőkben több tükröt helyeztünk el elősegítve ezzel a gyermek saját testén való tájékozódását, ruhadarabok helyes sorrendjének felvételét és a ruházat ellenőrzését, igazítását az öltözködésnél
- a gyermek a ruháját az öltözőszekrényben tárolja

➤ **Étkezés**

Az étkezés kulturált lebonyolítása (HACCP élelmiszerbiztonsági rendszer), az egészséges életvitel kialakítása fontos feladatunk.

- reggelinél az önkiszolgálás, ebédnél a másokért végzett naposi munka kap nagyobb hangsúlyt (szükség esetén gondozó segítségével)
- az evőeszköz, pohár használat kialakítása
- a kulturált étkezés feltételeink biztosítása (terítés, tálalás)
- környezet higiéniai feladatok végzése a gyerekekkel együtt (pl. étkezés után sepregetés, az asztal letörlése)
- az étrend kialakításában az egészséges táplálkozás érdekében rendszeresen konzultálunk az étkeztető vállalattal, figyelembe véve a gyermekek fejlődéséhez szükséges tápanyagok és vitaminok mennyiségét
- az egészséges táplálkozás és szokások kialakítása érdekében a gyerekek minden délelőtti gyümölcsöt kapnak, ami javítja étvágyukat, és segíti a rágás kialakulását
- az évszakoknak és ünnepeknek megfelelően közösen ételeket készítünk pl. almakompótot, gyümölcssalátát, mézes süteményt, tojásételeket, farsangi fánkot

➤ speciális szükségletű (hasadékos, liszt-, fehérje érzékeny) gyermekek számára biztosítjuk az egyéni étrend lehetőségét

➤ a korszerű, egészséges táplálkozás megismertetése a szülőkkel (pl.: ételreceptek)

➤ ***Pihenés***

➤ A pihenés fontos szerepet kap az óvodás gyermek napirendjében. A pihenés alatt a csend és nyugalom biztosítása a gyógypedagógiai asszisztens kiemelt feladata.

➤ Pihenés előtt a csoportszoba kiszellőztetése.

➤ Az elalvás előtti mese- és zenehallgatás megnyugtatja a gyermekek idegrendszerét, oldja az esetleges feszültségeket.

➤ **A közösségért végzett munka**

A közösségi megbízás teljesítése jó feladattudatot feltételez, figyelem összpontosítást igényel.

Naposság

„Naposi tábla” alapján választjuk a felelőst. A munka elvégzése után értékeljük, megköszönjük a feladatvégzést. A napos feladatai egyénre szabottak, nem általánosak az egyéni fejlettség határozza meg a napos teendők ellátását.

Teremrendezés

Lehetőséget kapnak arra, hogy önbizalmuk fejlődjön, egymás iránti figyelmük kialakuljon.

Alkalomszerű munka

- ünnepek, ünnepek szervezésénél, rendhagyó programok alkalmával a gyermekeket bevonjuk az előkészületekbe, pl. díszítés, ajándékkészítés
- növények gondozásának megismerése, például öntözés, átültetés, csíráztatás
- közös főzés, sütés, almakompót készítés, mézeskalácssütés, kókuszgolyó készítés
- környezettudatos viselkedést megalapozó munkák (pl.: szelektív hulladékgyűjtés, madáretetéstelen).

A munka személyiségfejlesztő hatása

➤ A gyermektől fegyelmet, kötelezettségvállalást, és annak teljesítését igényli.

Látja, átél munkája eredményét, hatását.

➤ A munka elvégzéséhez megfelelő ismeretekre, készségekre van szükség.

➤ Építünk a gyermek tevékenységi vágyára, utánzási kedvére, önállósági törekvéseire.

A fejlődés várható hatása, sikerkritériumok

➤ pozitív hozzáállás a munkához, szívesen vesznek részt benne

➤ saját személyükkel kapcsolatos teendőiket önállóan végezzék el

- szívesen teljesítsenek megbízások alapján feladatokat
- vegyenek részt különböző tevékenységekhez szükséges eszközök készítésében

A külső világ tevékeny megismerése, a tevékenységekben megvalósuló tanulás

Külső világon értjük az óvodán kívüli természeti környezetet (víz, föld, növények, állatok) és akülső ember alkotta ember alkotta környezetet (falusi, városi környezet). Az óvodán kívüli szabadtéri lehetőségek alkalmat biztosítanak, hogy a gyermekek a közvetlen környezetükkel megismerkedve környezettudatos magatartást tudjanak gyakorolni. Fontos feladatunk, hogy a gyermekek kerüljenek kapcsolatba a természettel, amely körülveszi őket. A gyermek tanulja megsaját szemével nézni és megtapasztalni a világot.

A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit az évszakok feldolgozásához kialakított projektek, ünnepek, hagyományok határozzák meg.

Az óvodai tevékenységekben megvalósuló cselekvéses tanulás elsődleges célja az, hogy az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztésére olyan valóságos tanulási környezetet, tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítsunk, amelyben a cselekvésből kiindulva a valóságról sokoldalú, konkrét tapasztalatokat szereznek. A játékos komplex tapasztalatszerzés a felfedezés örömeivel ajándékozza meg a gyermeket, fejleszti kreativitását.

A játszó, tevékenykedő gyermek a mindennapokban a környezet megismerése során állandóan találkozik matematikai fogalmakkal, relációkat fedez fel, formákat, mennyiségeket hasonlít össze, rendszerez.

A tapasztalatszerzés folyamatában felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul ítélőképessége és fejlődik tér, sík, és mennyiségi szemlélete. A diszkalkulia veszélyeztetett gyermekek számára a fejlesztés kiscsoportos formában, terápiás keretek között valósul meg.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja

A való világ felfedeztetése, összefüggések megértése, tapasztalatok, ismeretek gyűjtése, rendszerezése mindennapos feladatunk. Olyan szokástudat kialakítása, mely meghatározó a természet és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában.

A külső világ megismerése során feladatunk

- a közvetlen tapasztalás, megfigyelés lehetőségének megteremtése (pl. séta, kirándulás, tábor)
- a kulturált viselkedés szabályrendszerének elsajátítása
- az élőlények szeretetére, megóvására nevelés

➤ természetes környezetben a növény- és állatvilág megfigyelése, növény- és állatvédelem (pl. növénylocsolás, télen madáretetés)

➤ környezettudatos viselkedés formálása

Gyermei tevékenységek a megismerés folyamatában

A gyermekek szívesen vesznek részt tapasztalatgyűjtő kirándulásokon (pl. állatkert) múzeumlátogatáson. A séta és kirándulás során megfigyelik az évszakok váltakozását, az évszakok jellegzetességeit. Az élővilág sokoldalú megfigyeltetésével, óvó-védő tevékenységek megszervezésével alakítjuk ki a gyermekek környezetvédő szemléletét, a természet szeretetét. Az utazás során a gyakorlatban alkalmazzák a közlekedés szabályait.

➤ ***A környezet alakítása, környezetvédelem***

A környezet alakítása folyamatosan és rendszeresen végzett tevékenység. A csoportszoba díszítése, a növények ápolása fejleszti a gyermek igényességét és alakítja személyiségét. A „Mi csináltuk” típusú együttes tevékenység végzése a közös élmény örömét adja.

➤ őszi megfigyelő séta

➤ őszi nagytakarítás

➤ őszi termések gyűjtése (alma, dió, toboz)

➤ téli megfigyelő séta

➤ madáretető készítés, madáretetés

➤ a „tavaszi ébredés” megfigyelése, kirándulás

➤ növénycsíráztatás, ültetés

➤ tavaszi nagytakarítás a csoportszobában

➤ kirándulás

A fejlesztés várható hatása, sikerkritériumok

➤ a valóság felfedezése és felfedeztetése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyba kerülnek környezetükkel és a természettel, kialakul bennük a növények állatok tisztelete, szeretete, a természet védelme

➤ megismerik a környezet formai, téri, mennyiségi viszonyait, színességét, színeit

➤ fejlődik tájékozódó képességük, időérzékelésük (évszakok váltakozása), nagyság és mennyiségi relációk kialakulása

Mozgás, testi nevelés

A mozgás a gyermeknapi tevékenységében szinte állandóan jelen van, a mozgásfejlesztés keretein belül pedig tervszerűen, kiscsoportban, egyénre szabottan valósítjuk meg a fejlesztést.

A mozgás, testi nevelés célja, feladatai

- a gyermek természetes mozgásának, testi képességeinek fejlesztése
- a szellemi aktivitás előkészítése
- a fizikai állóképesség fejlesztése, az önbizalom növelése
- a testséma fejlesztése, helyes testtartás kialakítása
- a mozgással kapcsolatos szókincs bővítése
- egységes versenyszellem kialakítása

A mozgás, testi nevelés tartalma

A szabad mozgás tevékenységnél cél a természetes mozgáskedv és mozgásigény kielégítése. A frissítő mozgás a napirendben fontos szerepet játszik, mert edzi a gyermekeket és elősegíti testi képességeik fejlődését.

A mozgás helye: a csoportszoba, az udvar

Időtartam: 10-15 perc

Az egészséges életvitel kialakítása érdekében

- alkalmanként a fejlesztő foglalkozásokat, valamint mozgásfejlesztéseket az udvaron valósítjuk meg
- a mozgáskoordinációs problémák miatt fokozott figyelmet igényel a gyermekek testiépességének védelme
- évszakoknak megfelelően élményszerzés biztosítása a szabadban (pl. kirándulás, séta)
- mozgásos népi játékok játssza
- a mozgásfejlesztés egyéni és kiscsoportos formában terápiás keretekben valósul meg

Beszédfejlesztés

Az értelmi fejlődésükben sérült gyermekek speciális beszédfejlesztését az teszi szükségessé, hogy beszédük minőségileg és mennyiségileg is eltér ép társaikétól. Később indul, lassabb ütemben fejlődik, s a szókincs, a mondataalkotás, illetve az artikuláció területén egyaránt sajátosságokkal bír. Nevelésüknek és oktatásuknak általánosan elterjedt komplex módszere, amely a fejlesztésnek, gyakorlásnak és a beillesztésnek többféle lehetőségével dolgozik, számol azzal, hogy az egyes funkciók terén sajátos és fokozott elmaradások vannak. Számol mindenekelőtt az érzékszervi - mozgásos koordináció sajátos és fokozott zavarával, az érzelmi éretlenséggel és az indítékszegénységgel. A kommunikáció fejlesztésénél figyelembe kell venni mindazokat a nonverbális ismerethordozókat, amelyek az emberi kapcsolatrendszerben szerepet játszanak. Ilyen vizuális elemek pl. a mimika, tekintetváltás, gesztusok; taktilis elemek pl. érintés, simogatás;

auditív elemek pl. a hang intenzitása, ritmusa, hanglejtés. Rá kell nevelni őket a környezetből jövő jelzések iránti érzékenységre, azok felismerésére és a megfelelő válaszadásra.

Az értelmi fejlődésükben sérült gyermekek, nem csak azért maradnak el a fejlődésben, mert a központi idegrendszer sérült, hanem azért is, mert beszéd útján lényegesen kevesebb tanulási, fejlődési impulzushoz jutnak, mint ép társaik. Minél kevésbé beszél a gyermek, annál kevesebb impulzus éri az emberek és dolgok felől. Nem tudja feldolgozni a környezet jelzéseit, elsivárosodik, nincs, ami motiválja a kommunikáció fejlődését. A beszédfejlődés szoros összefüggésben van a mozgásfejlődéssel. A kezdetben mozgásfejlődésre fordított energiák a motorika megszilárdulása után felszabadulnak és a beszédfejlődés irányába hatnak.

Az értelmi fejlődési zavar egyik fő társuló tünete a különböző mértékű beszédfejlődési elmaradás. A tünetek formái, jellemző jegyei összefüggnek a sérülés súlyosságával. Befolyásolhatja az idegrendszert ért károsodások formája, specifikus idegrendszeri sérülés is. Nemcsak a beszédfejlődés egyes fokozatai késnek, hanem a nyelvi differenciáltság is tökéletlen marad. A legtöbb esetben jelen van a beszédnek, mint kifejező tevékenységnek, az artikulációnak, a folyamatosságnak és a zöngének a zavara is. Az élmények diffúz és pontatlan átélése már önmagában is csökkent nyelvi adottságokat és képességeket eredményez, mert a nyelv megnevező és ábrázoló funkciójának minden teljesítményéhez hozzá tartozik az események differenciált feldolgozása.

Nyelvük tartalmilag szegényesebb, tényleges szókincsük lassabban bővül, az utánzot szavakat nem mindig képesek adekvátan használni. A beszédfejlesztés jelen van a gyermek egésznap tevékenységében, tehát nem tekinthető egyetlen foglalkozás megvalósítandó feladatának. A beszéd fejlesztése szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, a mozgás és játék fejlesztéséhez, mintegy összefonódik ezekkel. A megkésett mozgásfejlődés hátráltatja a beszéd fejlődését. Megzavarja azt a folyamatot, amelyben a gyermek közvetlen közélről ismerkedik meg a környezettel, gátolja a képzetek kialakulását és érezteti hatását az artikulációban, amely a beszédszervi mozgások magasabb fokú koordináltságát igényli.

A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban. Ezért az értelmi fejlődésükben sérült gyermekeket nevelő óvodákban szorosan összekapcsolódva, egymást kiegészítve, egy foglalkozáson belül szerepel a beszéd fejlesztés és környezetismeret, vagyis az anyanyelvi fejlesztés. A környezet megismerésének feladata, hogy a gyermekek képességeihez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek (bekapcsolva a mozgást és a különböző érzékszerveket) az őket körül ölelő természeti és társadalmi környezetből. Ehhez inspiráló, segítő, megértő, befogadó környezet kell.

A gyermekek tapasztalataira, élményeire, a már meglévő ismereteire kell támaszkodni ahhoz, hogy új ismereteket tudjanak elsajátítani, illetve a meglévőket bővítsék. Ehhez egy sokat beszélő, megértő környezet megteremtése szükséges, amely a gyermek minden rezdülésére, közölni akarására azonnal reagál és megfogalmazza azt.

Fontos a pedagógus - mint modellértékű személy - érdeklődése, empátiás készsége, színes egyénisége, hiszen ez biztosítja a gyermekkel való jó érzelmi kapcsolat kialakulását. Acsaláddal való együttnevelés olyan pozitív élményeket nyújt, ami biztosítja a környezetében való biztos eligazodást is. A környezetismeret témakörei szoros kapcsolatban vannak a többi nevelési területtel, pl. a "testünk" témakör kiemelten szerepel a mozgásfoglalkozáson és minden nap jelen van az önkiszolgálásban is.

A környezet megismerésére szolgáló témakörök lehetőséget nyújtanak a pedagógusnak arra, hogy a gyermekcsoport fejlettségi szintjének, életkori sajátosságainak megfelelő tartalommal töltsse meg.

Speciális feladatok

- az érdeklődés felkeltése;
- a kérdés, kijelentés rövid, egyszerű megfogalmazása;
- nonverbális elemek támogató alkalmazása;
- a beszédmegértés fejlesztése;
- az otthonról hozott közlési formákra támaszkodás;
- az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása;
- a környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése az észlelés (látás, tapintás, szaglás, hallás, ízlelés),
- a figyelem, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése;
- a figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése;
- a gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása.

A beszédfejlesztő munka igen fontos lépése a kommunikációs igény felkeltése, a hallásfigyelem fejlesztése, amit a következők segítenek:

- a gyermek aktivizálása, motiválása ritmus, dal segítségével;
- állathangok, állatmozgások utánzása;
- az akusztikus figyelem felkeltése;
- hosszú-rövid, gyors-lassú, magas-mély hangok megkülönböztetése;
- felszólítások, felkiáltások élénk gesztussal, mimikával való kísérése;

- a beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatokkal (a beszédszervek passzív tornáztatása, ajak-, nyelv-, fúvó-, légző gyakorlatok);
- a beszéd indítása, a passzív és aktív szókincs bővítése, játékos formában ismerkedés a tárgyakkal, ezek beépítése a szókincsbe;
- a tárgyak mellett a képek megnevezése, mondatalkotás segítése.

Az egyéni fejlesztő foglalkozások felépítése

Az együttműködéshez nélkülözhetetlen a szándékos figyelem. Ez olyan szenzoros organizációt kíván, amely minden cselekvésben a lényeges érzékletet különbözteti meg a lényegtelenről. A vizuális figyelmet a kívánt tárgyra kell irányítani. Olyan játéksituációt kell biztosítani, amelyben a gyermek velünk szembeni interakciója számára érdekes lesz. A gyermek csak óvatos előre haladással tapasztalhatja meg egy feladat struktúráját és variánsait, s próbálja az újat a jelenlévő rendszerbe besorolni. Ezért fontos, hogy a feladatok egy adott foglalkozáson belül is bár legyenek változatosak, de ne legyen túl nagy a különbség a régi és újabb feladat között.

A szűk transzfer játéktér, a konkrétság, a generalizáció, átadó képesség csekélyebb volta miatt mindig konkrét, közvetlen, a valóságra irányuló tevékenységet kell végezni. Meg kell tanulniuk hasonlóságot képezni majd általánosítani. Az egyéni fejlesztésnél éppen a gyermekek sokfélesége miatt témaköröket megjelölni, "receptet" adni nem lehet. De fontos, hogy sor kerüljön a fixálás, a tárgyra irányultság, a tárgy szemmel való követése, a változás illetve állandóság megfigyelésére. Szerep jut a foglalkozásokon az adott feladathoz illő rövid mondókák, versek, énekek mondogatására, mutatására.

A feladat lehet a tárgyállandóság kialakítás a különböző szempont szerinti válogatás, osztályozás, csoportosítás, a sorrendiség kialakítása. A tárgyakkal történő manipuláció mellett a foglalkozásokon a képek is jelentőséget kapnak. A tárgyat képpel, a képet képpel egyeztetik, észrevetetik a hiányt, azonosságot, különbséget, változást, rész-egész viszonyt.

A színek megtanítását, nagyság szerinti csoportosítást, fő fogalom alá rendelést végeznek. Mind ezeknél a nyilvánvaló nagy különbségtől haladnak az alig észre-vehető felé. A tárgyon végzett játékos gyakorlatokat igyekeznek síkra lefordítani, képeken, feladatlapokon is felismerni, megmutatni, kiválasztani ugyanazt.

A csoportos foglalkozásokon tanultak elmélyítésére, integrálására is lehetőség nyílik. Az önkiszolgálás részfeladatai pl.: "toalett tréning", egyes ruhadarabok felvétele stb. lépcsőn járás váltott lábbal stb. megtanítása is egyéni fejlesztés során történik. A helyes ceruzatartás, a helyes nyomaték, az egyszerű ábrák színezése, a bekarikázás, összekötés technikájának megtanítása illetve iskolába induló jobb képességű gyermekek grafomotoros fejlesztése is e foglalkozásokon történik. Itt tanulhatják meg az időrendisortrendet, az egyszerű történetek képek segítségével

történő felidézését éppúgy, mint a baljobb differenciálását, esetleg a névutókat - ha erre alkalmasak.

Bővül aktív szókincsük, kezd kiépülni grammatikai rendszerük, megtanulnak kérdezni.

Fontos, hogy a csoportos és egyéni fejlesztés összhangban legyen, hogy kellő időt biztosítson a gyakorlásra, s ne nélkülözze a pedagógiai tudatosságot.

A következőkben rendszerezzük az egyes részterületek fejlesztését szolgáló gyakorlatokat, annak hangsúlyozásával, hogy ezek nem öncélú funkció tréningek, hanem az egész személyiséget fejlesztő tevékenységek. Hisz minden képességfejlesztés hat az észlelés, emlékezet, figyelem, beszéd, gondolkodás fejlesztésére egyaránt.

- a testkép, testfogalom, testséma fejlesztése,
- a vesztibuláris rendszer fejlesztése;
- statikus illetve dinamikus - egyensúlyt fejlesztő gyakorlatok (kitámasztás erősítése);
- a két testfél mozgásának összerendezése, posztúra utánzás,
- téri tájékozódás fejlesztése;
- a mozgás- és beszéd (ritmus) összekapcsolása,
- bizalomerősítés.
- a beszédre való figyelés fejlesztése,
- a beszédszervek ügyesítése,
- aktív szókincs bővítése,
- a verbális és nonverbális jelzések megtanítása,
- a grammatikai rendszer kiépítése,
- a szerialitás gyakorlása, analógiák alkalmazása,
- beszédmegértés segítése,
- színek egyeztetése, megnevezése, osztályozás, válogatás,
- csoportosítás, fő fogalom alá rendezés, jelzők megismertetése,
- ritmikus sorok kialakítása.
- az érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok (modális, intermodális, szeriális észlelés fejlesztése),
- a figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése,
- a figyelem tartósságának fokozása, a lényeges – lényegtelen dolgok megkülönböztetése, késleltetett figyelem kialakítása,

- az emlékezet fejlesztése, a felidézés segítése az azonosság - különbség felismerése, összehasonlítás,
- a rész - egész viszony érzékeltetése,
- hiány felismerése, változás észrevétele,
- analízáló - szintetizáló készség fejlesztése,
- fő fogalom alá rendelés,
- analógias gondolkodás fejlesztése,
- a szerialitás fejlesztése.

5. Autista gyermekek az óvodai csoportban

Az autista gyerekek közül is egyre többen kerülnek gyógypedagógiai óvodába. Jellemző rájuk, hogy:

- Elzárkóznak a világtól, nem keresik a kapcsolatot a benne levő dolgokkal, személyekkel. Kontaktus csak nagyon nehezen alakítható ki velük.
- Érdeklődésük beszűkült.
- Hiányzik belőlük a közlési vágy, szinte szándékosan kerülik a kommunikációt.
- Beszédfejlődésükre a belső tartalom kifejezésének zavara jellemző, benne a nyelv jelrendszere és a közlési vágy sérült.

A speciális óvodákba a gyermekek a szülő kérésére és a Szakértői Bizottság javaslata alapján kerülnek.

Az autizmussal élő gyermekre legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő szociális készségek, illetve a rugalmas gondolkodás és kreativitás területén tapasztalható kognitív deficit, a beszéd szintjéhez képest károsodott kommunikáció, az egyenetlen intelligencia, illetve képességprofil és a következményes sztereotíp viselkedés, érdeklődés, aktivitás. A deficitok okozta elsődleges és másodlagos viselkedési tünetek az igen súlyosból a jól kompenzált állapotban csaknem tünetmentessé változhatnak, és az élet különböző szakaszaiban különböző formában jelentkezhetnek. Új helyzetben, váratlan események hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett az autizmus súlyossága széles skálán szóródik. Az autizmus spektrum zavarok gyakran társulnak egyéb problémákkal, melyek a következőképpen csoportosíthatók:

- értelmi fogyatékoság, mint a leggyakrabban társuló fejlődési zavar,
- beszéd-, érzékszervi-, mozgás- vagy "más" fogyatékoság,
- viselkedésproblémák, pl. agresszió, autoagresszió,

- étkezési és alvási zavarok előfordulása is gyakori.

A fejlesztés, illetve a hagyományos tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából kiemelkedő jelentőségű speciális tulajdonságok:

- a másik személy szándékának, érzéseinek, érzelmeinek, gondolatainak, szempontjának meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya, súlyosabb esetben képtelenség arra, hogy az embereket, mint számára a valóság egyéb elemeinél fontosabbakat, a tárgytól megkülönböztesse,
- belátás hiánya vagy korlátozott volta egyrészt a saját tudásával kapcsolatban, másrészt a tudás, illetve ismeret megszerzésének forrásával, módjával kapcsolatban,
- a szociális megerősítés jutalomértékének, illetve a belső motiváltságnak gyakran teljes hiánya, - a gyermekeknek nagyon kevés dolog, vagy szokatlan dolog okoz örömet,
- a beszéd korlátozott megértése, még látszólag jó beszédprodukció mellett is ezt a nehézséget fokozzák a beszéd emocionális, szociális sajátosságai,
- az egyenetlen képességprofil (pl. ismeretek és önellátás, mechanikus és személyes memória közötti szakadékszerű különbségek).

Típusos erősségek, amelyekre az autizmussal élő gyermekeknél építeni lehet:

- a megfelelő szintű vizuális információ általában informatív,
- tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás,
- jó mechanikus memória,
- megfelelő környezetben, érdeklődésének megfelelő témánál kiemelkedő koncentráció, kitartás,
- egyes, nem szociális tartalmú területeken relatíve jó képesség (pl. memoriter, zene).

Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a fejlesztés során:

- szenzoros ingerfeldolgozás zavarai,
- figyelemzavar,
- utánzási képesség deficitje,
- percepció, vizuomotoros koordinációs problémák,
- analízis, szintézis műveleteinek problémája,
- lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje,
- általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának problémája,
- emlékezetfelidézési problémák (szociális tartalmaknál és személyes élményeknél,

- nehézség már ismert tudásanyagban szociális elem bevezetésekor vagy új körülmények közötti alkalmazáskor,
- a feladat céljának nem értése, reális jövőre irányultság hiánya,
- szimbolikus gondolkodás fogyatékosága,
- énkép, éntudat fejlődésének deficitje,
- a valóság téves értelmezése, felfogása,
- realitás és fantázia összetévesztése,
- szóbeli utasítások félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többtagú utasítások esetén,
- képességek, ismeretek kreatív (nem idioszinkretikus) alkalmazásának hiánya,
- gyermekközösségben áldozattá, bűnbakká válás, más esetben szociálisan inadekvát viszonyulás a kortársakhoz,
- strukturálatlan időben passzivitás, reaktív viselkedésproblémák,
- félelmek, fóbiák (gyakran - más által megszokott - hétköznapi tárgyaktól, hangoktól).

A fenti problémák következménye, hogy a szociális-kommunikációs kontextusban zajló ismeretelsajátítás akadályozott, ezért az autizmussal élő gyermekek számára a világról való megértés keretétől elsősorban nem a személyek közötti kapcsolatok szolgálnak. A nevelés céljait és feladatait tekintve az autista gyermekekkel való foglalkozás a következő szempontokban megegyezik a közoktatási rendszer egyéb profilú óvodáival:

- elősegíti a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését,
- a gyermeki személyiség minél teljesebb kibontakoztatását,
- fontos nevelési célja a gyermekek egészséges életmódra szoktatása,
- figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságokat, az eltérő fejlődési ütemet.

A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettségi szint mellett elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése. Ennek elérése érdekében szükség van a fogyatékos készségek kompenzációs, habilitációs fejlesztésére, a fejlődési elmaradás, a másodlagos problémák kezelésére, a mindennapi gyakorlati készségek speciális módszerek segítségével való tanítására. A típusosan egyenetlen képességstruktúrán belül elsődleges cél az elmaradt területek fejlesztése az átlagos vagy kiemelkedő képességek gondozása mellett. Az autizmussal élő gyermekek óvodai nevelésének célja az elemi adaptív viselkedések kialakítása:

- szociális, kommunikációs készségek célzott fejlesztése,
- az autizmusból és a társuló fogyatékoságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása,

- a sztereotíp, szociálisan nem megfelelő viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója,
- a fogyatékoság specifikus, protetikusan, augmentatív környezet, eszközök, módszerek és szokásrendszer kialakítása és használatának elsajátíttatása.

A fenti speciális óvodai célok eléréséhez a következő feladatok kapcsolódnak a fő fejlesztési területeken:

Kommunikáció és szociális viselkedés

Beszéd előtti (preverbális) csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása,

- szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása,
- beszéd vagy ennek hiányában alternatív, vizuális eszközzel történő kommunikáció használatának tanítása,
- tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása,
- augmentatív kommunikációs eszközök használatának tanítása mindennapi élethelyzetekben, a protetikusan környezet részeként.

Fejlődési funkció elmaradások, korai elemi készségek

- alapvető önkiszolgálási készségek kialakítása: étkezés, szobatisztaság, öltöztetés, tisztálkodás.

Korai kognitív funkciók

- elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása
- szociális kognitív készségek fejlesztése,
- egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között,
- általánosítás képességének fejlesztése,
- az elsajátított képességek önálló használatának tanítása,
- az elsajátított képességek más összefüggésben való használata,
- képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben.

Viselkedésproblémák kezelése, megelőzése, alternatív viselkedések kialakítása

- kétszemélyes tanítási helyzetben való részvétel viselkedési elemeinek kialakítása,
- csoportba való beillesztés kialakítása,
- óvodán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása.

A gyermekekkel kapcsolatos gondozási feladatok ellátása

A fenti célok és feladatok megvalósítása érdekében az óvodai nevelés, illetve ideális esetben a szülőkkel való szoros együttműködés eredményeképpen a gyermek egész életében töltött idejét, ezen belül különösen a természetes élethelyzeteket ki kell használni a fejlesztésre.

1. Az óvodai fejlesztés minden esetben formális és informális felméréseken alapuló, egyéni fejlesztési terv alapján történik. E felmérések fókuszában a szociális adaptáció színvonala, a spontán kommunikációs szint, és a kognitív képességek állnak. Az egyes képességterületek fejlesztése közvetlenül a felmért meglévő és kialakulófélben lévő készségek azonosításán alapszik.
2. A felmérés során azonosított, már meglévő készségek alapot jelentenek a további készségek kialakításához, így azok használatát folyamatosan el kell várni (különben elveszhetnek).
3. Az idő, az élethelyzetek, a tevékenységek gondos, pontos, a gyermek által jól átlátható strukturálása elengedhetetlen. Az óvodai környezet protetikusan (segítő) környezetté alakítása és az ehhez kapcsolódó vizuális eszköztár megteremtése (az időbeli és térbeli tájékozódás, vizuális struktúra létrehozása) integrált óvodai környezetben is.
4. Az egyes gyermeknek megfelelő, egyéni motivációs rendszer létrehozása szükséges.
5. Augmentatív, vizuálisan segített kommunikációs rendszer a speciális környezetben belül a személyek között, beleértve a gyermek felé irányuló minden kommunikációt.
6. A gyermek felé irányuló kommunikációnak mindenkor igazodnia kell a gyermek mentális korához, beszédértésének valódi szintjéhez és autisztikus nehézségeihez: mennyiségében, tartalmában, időzítésében, szóhasználatában, nyelvi komplexitásában, változatosságában, metakommunikációjában.
7. A szociális fogyatékossággal összefüggő tanítási nehézség miatt keresni kell az információk átadására a gyermek szintjének megfelelő és szociális vonatkozásoktól mindinkább független módszereket: pl. vizualizált instrukció, folyamatábra, számítógépes oktatás stb.
8. A fejlesztésben és a viselkedésproblémák kezelésében alapvető a kognitív viselkedésterápiás módszerek alkalmazása.
9. Az általánosítás nehézsége miatt törekedni kell arra, hogy az új ismereteket valós élethelyzetekben sajátítsa el a gyermek, és a már megtanult ismereteket minél több helyzetben megtanulja alkalmazni.
10. A szimbolikus gondolkodás sérülése miatt a gyermekek fejlesztése során a játéktárgyak használata helyett törekedni kell a valós, a mindennapi életben használt tárgyak, eszközök alkalmazására, illetve a játéktárgyak használatát tanítani kell.
11. Az óvodai fejlesztés során a sérülés-specifikus szociális, kommunikációs és kognitív fejlesztés áthatja az óvodában eltöltött idő minden percét.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére nem határozhatók meg, mindenkor az autizmus súlyossága, a gyermek mentális képességei és fejlődési üteme közösen alakítják a képet. A gyermek 7. életévéig részesülhet speciális óvodai ellátásban, ezt követően az illetékes szakértői bizottság vizsgálat alapján hoz határozatot, kijelöli a gyermek számára a megfelelő oktatási - nevelési intézményt.

Az autizmussal élő gyermekkel foglalkozó többségi óvoda pedagógusának szüksége van a szoros kapcsolattartásra speciálisan képzett szakemberrel, aki az elsődleges fejlesztési irányok kijelölésében, a mindennapi, egyénre szabott autizmus specifikus fejlesztési feladatok megtervezésében, értékelésükben nyújt segítséget.

Speciálisan képzett az a pedagógus, szakember, aki megfelelő elméleti felkészültséggel rendelkezik az autizmussal, mint fejlődési zavarral, és a lehetséges speciális pedagógiai és kognitív viselkedés terápiás beavatkozásokkal kapcsolatban. Gyakorlati tapasztalata van a fejlesztés során használatos speciális megközelítések, módszerek, eszközök alkalmazásának tekintetében.

Fontos, hogy a fent említett feltételek mellett a pedagógus legyen kész a család elképzeléseivel összhangban megtervezni a pedagógiai célokat, törekedjen a szülővel, történő folyamatos együttműködésre. Legyen kreatív, pozitív hozzáállású. Nyugodt, határozott, következetes, visszafogott tanítási stílust képviseljen, kerülje a bőbeszédűséget. Legyen képes objektíven értékelni a fejlesztési tervét, a célkitűzéseket, és szükség szerint módosítani azt.

Fontos, hogy az intézmény minden munkatársa szerezzon legalább elemi ismereteket az autizmussal élő gyermekkel való kommunikációról, együttműködésről, és segítsék a pedagógust, illetve a gyermeket a kitűzött célok elérésében. Az óvodai fizikai környezet strukturáltsága, szervezettsége biztosítson megfelelő munkakörnyezetet a pedagógusnak, valamint hatékonyan segítse elő az autizmussal élő gyermekek lehető legnagyobb önállóságát.

Az autizmus olyan fejlődési zavar, mely súlyosan akadályozza a tárgyi és szociális környezet megértését, a célszerű, adaptív viselkedés fejlődését. A károsodás következménye, hogy az autizmusban érintett gyermekek számára a szociális partnerek által nyújtott nyelvi információk nem adnak elegendő támpontot viselkedésük megszervezéséhez. A hagyományos tanulási-tanítási stratégiákkal kudarcot vallanak. A nyelviinstrukciók, a társadalmi elvárásokra, szabályokra való hivatkozás rendszerint nem vezet eredményre. Számos autizmussal élő gyermek küzd szervezési problémákkal (nem tudják, hol kell lenniük, mit kellene tenniük, hogyan játszhatnak egy eszközzel stb.), és a receptív nyelvi nehézségek miatt sokszor nem értik a közléseket. Szociális-kapcsolatteremtési nehézségeik miatt gyakran kerülnek a társas helyzeteket. Az autizmussal élő

gyermekek környezetüket sokszor kaotikusnak látják, érzékelik. Számukra az emberek viselkedése kiszámíthatatlan, a környezet változásai nehezen követhetőek. Éppen ezért sokszor tanúsítanak ellenállást a változásokkal szemben. A fejlődés érdekében viszont nagyon fontos, hogy az autizmussal élő gyermekek változatos aktivitásokban vegyenek részt, lehetőleg önállóan. Kutatások eredményei szerint számukra sokkal könnyebben feldolgozhatók a látható, konkrét, térben és időben állandó információk, mint a szóbeli közlések.

Ezért esetükben az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítendő és kiegészítendő, egyénre szabott és vizuális környezeti támpontokkal egészül ki. A vizuális környezeti támpontokat összefoglalóan protetikusan környezetnek nevezzük. A környezet adaptálásának célja a tájékozatlanság, bizonytalanság, az újtól, ismeretlen eseménytől való szorongás csökkentése, és a frusztrációból következő inadaptív viselkedések megelőzése, ezért integrált óvodai környezetben is fontos annak biztosítása. Törekszünk az autizmus specifikus ellátás megvalósítására – fókuszban a szociális megértés és kommunikáció fejlesztése, a tér strukturáltsága, (egyénszabott vizuális környezeti támpontok) szoros együttműködés a családdal, nevelőkkel, egyéni felmérés és tervezés. Autizmus barát környezet –bejósolható, kiszámítható, lépésről- lépésre, átlátható, világos.

Akadálymentes környezet-az azonosságához való ragaszkodás csökkentése, a változások elfogadása, változatos tevékenységek kialakítása, viselkedésproblémák megelőzése, önállóságra nevelés.

A protetikusan környezet elemei:

- A tér strukturálása.
- Napirend - vizuálisan támogatott információ átadás (tér-idő struktúra).
- Munkaszervezés.
- Munkarend.

A tér strukturálása

A tárgyi környezet megfelelő felépítése, áttekinthetősége vizuális támpontokkal szolgálhat a gyermekeknek. A terem bútorainak elrendezése segítheti a gyermekek önálló tevékenységét, a szabályok és határok felismerését és azokhoz való alkalmazkodást. A különböző tevékenységekhez igazodó helyszínek kijelölése, határvonalak világos jelölése, az eszközök adott helyszínen való alkalmazása elősegíti, hogy a gyermekek önállóan felismerjék, hol tartózkodnak, milyen viselkedést vár el a környezet. A környezet érthetővé tétele és a szokások együttes kialakítása biztonságot ad az autizmussal élő gyermekeknek. A megfelelő tér kialakításánál figyelembe kell venni a következő szempontokat:

- A környezet legyen biztonságos, a gyermekek testi épségét veszélyeztető eszközök és anyagok megfelelő tárolása, elhelyezése, szökés, elkóborlás megelőzése nagyon fontos.
- Az önálló tevékenykedésre szánt terület legyen csendes, ingerszegény, esetleg "kuckó" alakítható ki a csapongó figyelmű gyermeknek.
- A szabadidős terület legyen a kijárattól távol, világosan jelölt területi határokkal, pedagógus számára jól átlátható. Csak olyan játékeszköz legyen a polcon, amit tudnak használni a gyermekek. Fáradékony, szenzorosan érzékeny gyerekeknek pihenőkuckó alakítható ki.
- Az étkezés helye legyen egyértelmű a gyermekek számára. Ha nem tudunk erre külön teret biztosítani, feltétlenül jelezzük jól láthatóan (pl. asztalterítő, asztal helyzetének megváltoztatása), hogy milyen tevékenység következik.
- A mosdók legyenek közel a csoportszobához. Az önálló vécé használat, valamint toalett tréning esetén is célszerű, ha a gyermekeknek nem kell hosszú utat megtennie a csoportszobától a mosdóig.

Az idő strukturálása

Az autizmussal élő gyermekeknek problémát okoz a szimbolikus, elvont, átmeneti, láthatatlan információk feldolgozása. Érthető, hogy súlyos nehézséget jelent számukra a "láthatatlan idő" fogalma, mely rendkívül elvont. Bizonytalansághoz, félelemhez vezethet, hogy nem tudják a nap folyamán mi fog történni, egy-egy tevékenység mennyi ideig tart, meddig kell várakozni, lesz-e kedvelt tevékenység, esemény. A neurotipikusan fejlődő gyermekek is igénylik a fent említett kérdésekre a válaszokat, de ők képesek arra, hogy önállóan megtanulják az események sorrendjét, hogy hogyan helyezkednek el ezek között az általuk kedvelt, illetve kevésbé kedvelt tevékenységek. Spontán módon megtanulnak térben, időben és emberi viszonylatokban tájékozódni, valamint képesek megszervezni saját viselkedésüket. A tevékenységek sorrendiségének (pl. szokásrend) kialakításával, valamint az egyén aktuális fejlettségi szintjének megfelelő szimbólumrendszer alkalmazásával (forma és kiterjedéstekintetében), amely a nap tevékenységeit sorrendben bemutatja (minden tevékenységnek külön szimbóluma van) így előre bejósolhatóvá válnak a nap tevékenységei. Ennek segítségével csökkenhetnek a váratlan események okozta szorongások, félelmek, és megelőzhetőek lehetnek a súlyos viselkedésproblémák.

Tér-idő struktúra (napirend) alkalmazása

- A térstruktúra a tevékenységek megfelelő térhez kapcsolását jelenti, míg az időstruktúra a tevékenységek sorrendiségének kialakítása. Ezek összekapcsolása a napirend.

- A napirend vizuális információ-hordozó, a környezet kommunikációja a gyermek felé, mely a tevékenységek helyét és sorrendjét jelzi.
- A napirend ismeretlen helyzetekben is alkalmazható változások előrejelzésére, az új aktivitások napi rutinba történő fokozatos beillesztésére.
- A napirend egyénre szabott, használata nem elhagyható.
- Alkalmazása kezdetben rugalmatlan, a környezet alkalmazkodik a gyermek szokásaihoz, kedvelt tevékenységeihez. Szükséges a tevékenységek gyakori váltása, hogy a gyermek minél hamarabb megtanulja a tevékenységet a megfelelő térhez kötni, és a napirendet használni.

A napirend egyénre szabott az alábbi szempontok szerint

A gyermek számára biztosan érthető formát kell használni, amely a szimbólumok megértésének szintjétől függ:

- Ennek alapján a napirend lehet tárgyas, ezen belül használhatóak a tevékenységben használatos konkrét tárgyak, miniatűr játékeszközök. Az alkalmazás feltétele, hogy a gyermek tudjon tárgyat tárggyal egyeztetni. A tárgymetszet átmeneti forma a tárgy és a kép között.
- Képes napirend: ezen belül használhatóak lényegét ábrázoló fotók, színes képek szóképpel, piktogramok szóképpel, csak szóképek. Az alkalmazás feltétele a tárgy- kép és a kép-kép, illetve, szókép-szókép egyeztetés. Idő (napirend hossza): minden esetben csak a gyermek számára átlátható szakaszt jelezzük előre. Ennek fokozatai a következők:
 - csak a soron következő, aktuális tevékenységet jelezzük,
 - soron következő két aktivitást jelezzük,
 - napszakot, fél napot jelezzük,
 - egész napot jelezzük,
 - heti beosztást jelezzük

Elhelyezését tekintve a napirend lehet rögzített vagy hordozható.

Egyéb vizuális segédeszközök

A napirenden kívül még további segítő eszközöket is alkalmazunk, melyekből az autizmussal élő gyermekek megtudhatják, hogy mit hol találnak, meddig tart egy-egy tevékenység(munkarend), és hogy hogyan (munkaszervezés) lehet azt elvégezni. Sokféle módon közölhetjük mindezeket a dolgokat: az idő mérésére például gyakran egyszerűbb eszköz kell, mint egy óra. Az idő múlását például érzékeltethetjük azzal, hogy elfogytak a játék darabjai, amiből építünk, de használhatunk

homokórát, csörgőórát, zenét is. Azt, hogy mit hol találunk, illetve hová tesszük a tárgyakat, jelezhetjük például úgy, hogy a szekrényen, tároló helyen elhelyezzük a tárgyak fotóját, rajzát.

Egy tevékenység elvégzésének lépéseit leggyakrabban úgynevezett folyamatábrával mutatjuk meg, melyet szintén a gyermek szintjéhez szabunk!

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Alapelveink szerint a gyermeknek joga van, hogy saját üteme szerint fejlődjön. Az alábbiakban leírt fejlettségi mutatók csupán azt jelzik, hogy óvodáskor végére milyen elérhető szintekhez való eljutáshoz segítjük a gyermekeket a testi, lelki, szellemi, szociális fejlődés során.

Az óvodai élet nem korlátozódik a három év, három korcsoportra. Sokkal inkább a fejlődés által kibontakozott képességek sajátosan érvényesülő időtartama. Nem várható el egyenletes tempójú fejlődés, és az érési szakaszok sem azonos időpontban jelentkeznek.

Célunk, hogy a gyermekek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére elérje az egyéni jellemzőket mutató optimális fejlettségi szintet.

A vegyes csoport lehetőséget biztosít arra, hogy a gyermekek lassú átmenet állapotában, óvodásból iskolássá érik. A rugalmas iskolakezdést biztosítja, hogy a gyermeket csoport és óvónőváltás nélkül tarthatjuk szükség esetén továbbra is az óvodában.

A sikeres iskolakezdés, és iskolai munka feltétele, hogy a gyermek testi, lelki, szellemi és szociális érettséget szerezzen. A rendszeresség, rendszeresen visszatérő tevékenységek inspirálják. A nevelő, fejlesztő hatások rendszerének optimális működtetése érdekében a pozitív egészségkép formálására törekszünk.

Esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések, szociális hátrányok enyhítése, gyermekvédelmi feladatok

Segítségnyújtás a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez. Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése

Az óvodapedagógus feladatai:

➤ Elősegíti a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását. Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő – óvó intézkedésekre javaslatot tesz.

- A gyermekeket és családjukat/gyermekotthoni csoportjukat lehetőségeihez képest minél jobban megismeri. A problémákat a hátrányos helyzet okozta tüneteket felismeri, és ha szükséges ehhez szakember segítségét kéri.
- A felzárkóztatást és tehetséggondozást megvalósítja.
- Egyéni differenciált bánásmóddal a testi, érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődést elősegíti, folyamatosan ellenőrzi.
- Részt vesz az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában, a szűrést szükség esetén, soron kívül javasolja.
- A rendszeres óvodátogatást figyelemmel kíséri, szükség esetén az óvodavezetőnek jelzi a hiányzást.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslatával elősegíti.
- A szülőkkel/nevelőkkel együttműködő, partneri kapcsolatot alakít ki, a szülői/nevelőiszerep eredményesebb betöltését elősegíti.
- Jó kapcsolatot tart a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szervekkel, személyekkel.

Az alábbi esetekben fokozottan figyelemmel kíséri a gyermek testi, lelki állapotát: Ha

- fejlődési beilleszkedési, magatartásbeli zavart észlel,
- sajátos törődést igényel (dyslexia, fogyatékos)
- egészségügyi problémákat tapasztal,
- hátrányos, veszélyeztetett helyzetű,
- szülők egymás közötti kapcsolata rossz,
- szülő – gyermek kapcsolata nem megfelelő,
- különleges gondozásban részesül (Családsegítő Szolgálat tevékenysége)

A gyermek-és ifjúságvédelmi felelős feladatai:

- Képviseli a gyermek és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja, és személyes részvételével elősegíti ezek érvényesülését.
- A családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöböli a veszélyeztetett gyermekekre ható ártalmakat, védi őket a testi, lelki, erkölcsi károsodásoktól illetve ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.

- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot
- Munkájáról évente beszámol a nevelőtestületi értekezleten.
- Kapcsolatot tart konkrét esetekben a Szakértői Bizottsággal, gyámhatósággal, pártfogókkal, nevelőszülői felügyelőkkel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, és ezt kollégái tudomására hozza.
- Segíti és szorgalmazza a veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket, az intézkedéseket, az eredményeket.
- Elősegíti a csoportvezető óvónők felderítő tevékenységét. Szükséges esetekben családlátogatást végez a csoport óvónőivel.
- Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében.

A gyermekvédelmi munka várható eredményei

- Minden veszélyeztetett gyermek szerepel a gyermekvédelmi nyilvántartásban.
- Minden veszélyeztetett gyermek családja tájékoztatást kap a támogatás lehetőségeiről, és segítséget, ügyeinek elintézéséhez.
- Minden rászoruló gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket.
- Bizalommal fordulnak felénk a szülők.
- Elfogadják javaslatainkat, segítségünket.
- Segítő szolgálatok tanácsait igénybe veszik.

A szülő/nevelő, gyermek, pedagógus együttműködésének formái

Az óvoda a családdal/nevelőkkel együtt, egymást kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. Olyan bizalmi kapcsolat kiépülését feltételezi, amely a gyermek fejlődése érdekében kívánatos. Szükséges hozzá az óvodai nevelés, céljainak elfogadása a családok/gyermekotthoni csoportok részéről. A szülő/nevelő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit,

szükségeit, viszont az óvodapedagógusnak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Az óvodapedagógusok lehetőségekhez mérten figyelembe veszik a családok sajátosságait, szokásait, és ha szükség van rá, segítséget nyújtanak. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében. Az óvoda körültekintően szervezze meg az együttműködés formáit, mely az információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni.

A kapcsolattartás formái

A családlátogatás/csoportlátogatás (lehetőleg még az óvodába kerülés előtt), anyás befogadás, a napi kapcsolattartás elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő/nevelő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről, szülői értekezletek, nyílt napok, fogadóóra, a szülőkkel/nevelőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások. Az óvoda szervezze meg a szülők/nevelők érdekegyeztető, érdekvénytő fórumait. A gyermekéről a szülő/nevelő az óvodába lépéstől az iskolába kerülésig, folyamatos tájékoztatást kap, írásban és szóban egyaránt, a fogadóórák alkalmával.

Óvodapedagógus feladatai:

- Kiépíti a hatékony együttnevelést biztosító, család/gyermekek otthoni csoport és óvoda jó kapcsolatát, a partneri viszonyt.
- A gyermekek egészséges fejlesztéséért való közös felelősséget tudatosítja.
- Óvoda pedagógiai programját, céljait, feladatait ismerteti, és elfogadtatja a szülőkkel/nevelőkkel.
- Óvodánk szokásait, hagyományait ismerteti a házirendben, a napirendben, a munkatervben megfogalmazottak alapján.
- Az óvodába lépést megelőzően az új gyermekek szülei számára tájékoztatást ad arról, hogyan lehet minél zökkenő mentesebbé tenni az első óvodai napokat és támogatást, segítséget nyújt az iskolához szükséges új szülői szerepkör kialakításában.
- Előzetesen ismerkedik a szülőkkel.
- Az új gyermekek érkezését úgy osztja be, hogy egy héten csak néhány új kisgyermek érkezzen, így jut elég idő az ismerkedésre, a személyes kapcsolat kialakítására.

- Biztosítja a szülők részvételét, hogy lehetőség szerint legyenek itt az első napokban gyermekükkel az óvodában, és „fedezzék fel” a játéklehetőségeket, az eszközöket, együtt ismerkedjenek.
- A szülők igényeit, javaslatait, kéréseit, felajánlásait figyelembe veszi nevelőmunkájába.
- Szülői értekezleten a csoportban folyó nevelőmunka tervét ismerteti: elképzelések, a különböző nevelési területek, a kiemelt feladatok.
- Nyílt rendezvényeket szervez, melyen a szülők lehetőséget kapnak az óvodai élet szokás- és szabályrendszerének közvetlen megismerésére, gyermekük megfigyelésére.
- A szülők képviselőit meghívja az óvodai fórumokra, alkotó ötleteiket, kéréseiket, igényeiket meghallgatja, és lehetőség szerint teljesíti.

Kapcsolattartás várható eredményei:

- A családok/gyermekeketthoni csoportok elégedettek az óvoda működésével.
- Minden szülő/nevelő rendszeres tájékoztatást kap, gyermeke fejlődéséről.
- A szülő/nevelők aktívan részt vesznek az óvoda rendezvényein.
- A szülők/nevelők nevelési problémáikkal, gondjaikkal, bizalommal fordulnak az óvónőkhöz, akiktől segítséget kapnak.

6. Az óvodai nevelés dokumentációs rendszere, a gyermekek értékelése

- Óvodai felvételi előjegyzési napló A.Tü. 728.r.sz.
- Szakértői Bizottság szakértői véleményei
- Szakértői Bizottság felülvizsgálatot kérőnyomtatványa
- Határozat óvodai felvételtől
- Óvodafogadási igazolás
- Egészségügyi törzslap
- Értesítés óvodaváltozásról Tü. 730.
- Veszélyeztetettséget jelző lap
- Egységes csoportnapló A.Tü.sz.727.új r.sz.
- Felvételi és mulasztási napló A.Tü.724.r.sz.
- Év végi szöveges értékelés
- Csoport beszámolók (I–II.) félév)
- Gyermekek háromhavi fejlesztési terve / autizmussal élők óvodai csoportja

- Gyermek heti fejlesztési terve / autizmussal élők óvodai csoportja

A gyermekek megismerését és fejlesztését regisztráló, a fejlődésük nyomon követésének kötelező dokumentumai

Fejlődési kérdőív:

- Fejlesztési napló tartalmazza a felmérő kérdőívet
- Egyéni fejlesztési terv a differenciált fejlődés regisztrációjához
- Gyermek háromhavi fejlesztési terve / autizmussal élők óvodai csoportja
- Gyermek heti fejlesztési terve / autizmussal élők óvodai csoportja
- Udvar életkornak megfelelő játékokkal

MELLÉKLETEK

ANAMNÉZIS FELVÉTELI LAP

Személyi adatok

A gyermek neve:

Beceneve:

Születési helye, ideje:

TAJ száma:

Anyja neve:

Születési dátuma:

Apja neve:

Születési dátuma:

Lakcím:

Családi körülmények

A gyermekkel együtt élő családtagok:

..... A

gyermek ellátásában rendszeresen segítő személy (nagymama, pótmama):

.....

.....Hány

szobában élnek?

.....

Familiáris adatok

Testvérei között előfordul-e tartós betegség, tanulási nehézség, fogyatékoság?

.....

A családban előfordult-e az alábbi állapotok valamelyike? Epilepszia, mozgászavar, értelmi fogyatékoság, beszédzavar, látásprobléma, hallásprobléma, beszéd (fejlődési) zavar, cukorbetegség, pajzsmirigyzavar.

Egyéb:
.....Kinél?

Ha lehet, részletezze:

.....
.....A

terhesség körülményei

Hányszor volt az anya állapotos? Ebből hány gyermek született meg? Mi történt a többi terhességgel?

.....
.....
.....

Várt terhesség – nem várt terhesség Problémamentes terhesség – veszélyeztetett terhesség

Egyéb: ikerterhesség, RH inkompatibilitás, toxémia, alkoholfogyasztás, dohányzás Terhesség

alatt volt-e panasza? (vérzés, görcsök, magas vérnyomás,

stb.).....

.....
.....

Volt-e beteg terhesség alatt? (influenza, rubeola, kanyaró, RTG besugárzás,

stb.).....

.....
.....

Milyen gyógyszereket szedett a terhesség alatt?

.....

Volt-e a terhesség alatt kórházban? Mikor, hol, milyen panaszok miatt?

.....
.....
.....

Szülési adatok

Normál szülés – indított – rohamos – elhúzódó – burokrepesztés – császármetszés Koraszülött –
túlhordott Grav. hét:

Fekvése: fej – láb – far

Vajúdás időtartama:..... óra

Előfordult-e az alábbiak közül valamelyik: vákuumos szülés, fogó, kipréselés, köldökzsinór a
nyakon, hypoxia, egyéb:.....
.....

Az újszülött felsírt – nem sírt fel – késve sírt fel – éleszteni kellett – az anya nem tudja.

Újszülöttkori adatok

Születési súly:(gr), hossz.....(cm)

fejkörfogat:(cm), Apgar érték:

Újszülött korában kezelték-e a gyermeket valamilyen probléma miatt? Hol, mennyi ideig,
milyenpanaszok miatt?
.....
.....
.....

Milyennek látta gyermeke viselkedését csecsemőkorában? (érdeklődő, túl nyugodt, sírós,
aluszékony, stb.)
.....

Mennyi ideig szopott?

Ha nem szopott, mivel táplálták?.....

Volt-e etetési nehézsége? Részletezze:.....

.....
.....
Ki és hogyan közölte a fogyatékoság tényét?.....
.....

Betegségek

Volt vagy van-e a gyermeknek:

allergia:tartós fejfájás, szédülés:

asztma: eszméletvesztés:

epilepszia: lázgörcs:

bőrbetegség: vizeletprobléma:.....

székletprobléma: mozgás-probléma:

szemészeti vagy látásprobléma:

fülészeti vagy hallás-probléma: baleset: agyhártyagyulladás:

..... szívbetegség:.....

szívfejlődési rendellenesség:

Volt-e a gyermek kórházban kezelés, kivizsgálás vagy műtét miatt? Részletezze:

.....
.....
.....

Észrevették-e, hogy a gyermek valamelyik betegsége után a fejlődésben megállt vagy visszaesett?

.....
.....
.....

A gyermek eddigi fejlődése (amennyiben a válaszoló nem tudja pontosan az időpontokat,

jelöljükX-szel, ha a gyermek már végzi, vagy már túlhaladta a tevékenységet!)

Hason fekve emeli a fejét:(hó) hátáról a hasára fordul: (hó)

kúszik: (hó) négykézláb mászik: (hó)

kapaszkodva feláll:(hó) önállóan felül (hó)

önállóan jár (sokat esik):(hó) biztosan jár (hó)

páros lábbal ugrik: (hó)

lépcsőn mellélépéssel jár (kézen fogva v. kapaszkodva): (hó)

Megjegyzés:

.....

Tárgyakért nyúl:(hó) tárgyakat szájba vesz:(hó)

egyik kézből a másikba átesz:(hó) edényből kivesz-betesz (hó)

kockából tornyot épít:(hó) ceruzával firkál:(hó)

ollóval vág:(hó) egyszerű kirakót (puzzle) kirak: hó)

Megjegyzés:

.....

.....

Önre mosolyog:(hó) idegenektől fél:(hó)

kukucsjátékot játszik:(hó) utánóz (tapsol, pápát int):(hó)

babázik (eteti, ringatja):(hó) egyszerű házimunkában segít:(hó)

gyerekekkel együtt játszik:(hó)

Megjegyzés:

.....

.....

Beszédre figyel:(hó) elnyújtott hangokat ad... (hó)

gagyog:(hó) a tiltást érti: (hó)

néhány szót mond (mamán, papán kívül):(hó)

néhány testrészét megmutatja:(hó)

képeskönyvben kérésre képet megmutat:(hó)

két szót összekapcsol:(hó)

folyamatosan beszél: (hó)

idegenek a beszédének kb. a felét megértik: (hó)

Megjegyzés:

.....
.....

Szobatiszta nappalra:(hó) éjszakára:(hó)

cumisüvegből iszik:(hó) kanállal etetik:.....(hó)

kézzel eszik:(hó) pohárból önállóan iszik: (hó)

önállóan eszik (maszatosan):(hó) villát használ:.....(hó)

Megjegyzés:

.....

Fejlődésével kapcsolatban részesült-e a gyermek fejlesztésben, tanácsadásban? Mikor, hol,
mennyi ideig?

.....
.....
.....

Jelen állapotra vonatkozó adatok

Testsúly:(kg) Testhossz(cm)

Van-e a gyermek egészségével probléma? Ha igen, részletezze:

.....
.....

Szed-e tartósan gyógyszert? Mit, milyen adagolásban?

.....
.....

Van-e gond a gyermek alvásával?

.....

Van-e gond az étkezéssel? (szokások, diéta):

.....

Hol tart a szobatisztaság terén?

.....
.....
Milyen a gyermek játéka? Mit játszik önállóan, magától?

.....
.....
Van-e rendszeres napirendje? Részletezze:

.....
.....
Oldalisága, kezessége: jobb domináns bal domináns váltott

Hallgat-e mesét, rövid történetet? igen nem

Nézi-e a televíziót? igen nem *Naponta kb. mennyit?*

Volt-e olyan családi esemény, amely befolyásolhatta a gyermek magatartását, fejlődését? (pl. költözködés, válás, családtag elvesztése).....
.....
.....

Mitől fél a gyermek?
.....
.....

Hogyan viselkedik a gyermek otthonán kívül? (barátoknál, orvosnál, játszótéren, stb.)
.....
.....

Mit lát problémának a gyermek viselkedésében?

.....
.....
20.....
.....

szülő aláírása

felvevő aláírása

ÉRTÉKELŐ LAP

Név:

Születési idő:

Megfigyelés ideje:

Megjelenés

Testileg korához képest megfelelően fejlett / fejletlenebb

Magatartás

Beilleszkedés

- a csoportba jól beilleszkedett
- nehezen illeszkedett be
- nem tudott beilleszkedni

Kapcsolata társaival

- a csoportban irányító szerepet tölt be
- társaival kapcsolatot kezdeményez
- a kialakult játékban részt vesz
- egy gyerekhez kötődik: (gyermek neve)
- társaival kapcsolatot nem kezdeményez
- szinte nincs kapcsolat a gyerekekkel
- félrehúzódó, társaival egyáltalán nincs kapcsolata
- társaival agresszív nyíltan / titokban

Kapcsolata felnőttekkel

- minden felnőttet szívesen, szeretettel fogad
- számára ismerős felnőtteket szereti, idegenekkel tartózkodó
- egyes felnőttekhez nagyon erősen kötődik
- mindenkivel tartózkodó, de lassan feloldható
- minden kapcsolatot elutasít
- felnőttekkel agresszív

Csoportos foglalkozásokon

- jó és állandó kapcsolat tartható vele, aktív, együttműködő
- folyamatos kapcsolat tartható vele, de gyakran noszogatni kell

- hangulatától függően részt vesz
- szuggesztív irányítás mellett vonható be a foglalkozásokba
- nem együttműködő, nem kapcsolódik be
- figyelme kiterjed az egész foglalkozásra
- figyelme néha ellankad, ilyenkor személyesen kell hozzá fordulni
- figyelme rövid időre köthető le, hamar kifárad
- figyelme állandóan elkalandozik

Egyéni foglalkozásokon

- aktív, érdeklődő, jól foglalkoztatható
- aktív, de kevésbé érdeklődő
- a csoporthoz képes fáradékonyabb

Jutalmazásra

- örömmel reagál
- változóan, hangulatától függően reagál
- közömbös marad
- elutasítja

Büntetésre

- dacosan reagál
- megbánással reagál
- közömbös marad
- valószínűleg nem érti a szituációt
- mindennek, ami vele történik, örül

Beszédértés

- alacsony szintű társalgás kialakítható vele
- összetett utasításokat megért
- egyszerű utasításokat megért
- erősen tagolt szóbeli közlést megért
- gesztusokkal kísért közlést ért meg

Beszéd

- a sokat használt, általa ismert felszólításokat érti meg
- csak a nevére reagál - nevére nem reagál

Beszédutánzó készség

- a tanult fogalmakat, szavakat ügyesen utána mondja
- csak nehezen tanulja meg a szavakat, sok hibával mondja a felnőtt után
- hibásan utánoz, spontán nem javít - irányításra sem javítja a szavakat
- után mondás helyett csak a száját mozgatja
- nem mondja a felnőtt után

Beszédkészítettség

- szívesen kommunikál, van közölnivalója
- magától ritkán beszél, kérdésekre válaszol
- csendes, halkán, bizonytalanul beszél, főleg kérdésekre ad rövid választ
- van közölnivalója, de nem tudja kifejezni magát
- nincs, vagy alig van mondanivalója

Beszédprodukciónak, önkifejezésnek (tartalmi elemzés)

- kerek, egész mondatokban beszél
- töredékes mondatokban beszél
- agrammatikus mondatokban beszél
- főleg szavakban, néha mondat értékű szavakban beszél
- csak néhány szót ejt, inkább gesztusokkal, jelekkel fejezi ki magát
- csak hangokat ad ki és mutogat
- semmilyen hangot nem hallat
- sírással, nyugtalansággal fejezi ki magát

Beszédérthetőség (alaki elemzés)

- beszéde viszonylag tiszta, érthető
- elmosódottan, de érthetően beszél
- beszéde nehezen érthető
- beszéde nem érthető, csak hangokat hallat

Játék

- új játékokat kezdeményez
- a játékban irányító szerepet tölt be
- egy-egy társával szeret játszani, leginkább..... val,
- többnyire egyedül játszik, de mások közeledését elfogadja
- többnyire egyedül játszik, mások közeledését nem fogadja el. Kedvenc játéktevékenysége
spontán helyzetben:.....

Játéktárgy használat

- a játékokat rendeltetésszerűen használja
- nem rendeltetésszerűen használja (pl. dobál vagy rág)

Kitartás

- hosszú ideig játszik egy játékkal elmélyülten
- hosszabb ideig játszik, de több játékkal
- játékát hamar elunja (5-10 perc) és másikat keres
- játéka kapkodó, szétszórt (1-2-perc)
- semmilyen játéktárgy nem köti le a figyelmét

Irányított játékban

- szívesen vesz rész
- bevonható
- nem szívesen vesz rész, gyakran kiáll
- nem vonható be

Mozgás

Spontán tartások

- biztosan áll
- kapaszkodva áll
- támasz nélkül ül talajon / széken
- támasztékkal ül
- spontán helyzetben hanyatt fekszik

Járás, futás

- biztosan jár, nehezített (egyenetlen) talajon is
- járása harmonikus
- széles alapon, „mackósan” jár, de biztosan
- teli talpra lép
- járása ingatag, bizonytalan
- kapaszkodva/vezetve jár
- biztosan, ütemesen fut
- nem tud futni Ugrálás ugrás
- páros lábbal egyhelyben ugrál
- páros lábbal előrehaladva ugrál
- nem tud ugrálni

- földre lefektetett zsinórt vagy karikát átugrik
- zsámolyról leugrik
- után lépéssel próbál ugrani
- nem tud ugrani

Járás lépcsőn

- felfelé kapaszkodással / kapaszkodás nélkül/ váltott lábbal, mellélépéssel
- lefelé: kapaszkodással / kapaszkodás nélkül / váltott lábbal, mellélépéssel
- nem tud lépcsőn járni

A játékos utánzógyakorlatokat

- ügyesen utánozza
- néhány elemét utánozza
- nem utánozza
- beszéddel kíséri
- beszéddel olykor kíséri
- beszéddel nem kíséri

Eszközhazsnálat

Finommotorika

- rendeltetésüknek megfelelően használja, segítség nélkül
- kevés segítséggel használja - sok segítséggel használja
- helytelenül használja, de segítséget nem tűr
- nem használja, nem keltik fel érdeklődését
- lesöpri az asztalról

Spontán rajza

- lengővonalas firka
- körkörös firka
- az ábrázolás szándékával „rajzol” (megnevezi), de még nem felismerhető
- felismerhető, figurálisNyomatéka
- túl erős/megfelelő/gyenge

Emberábrázolás

- kezdetleges fej-láb ember
- rajzán minden főbb testrész megtalálható
- rajzán apróbb részletek is megtalálhatók

- rajza korának teljesen megfelelő
- diktálásra ábrázol
- minta után ábrázol (másol)
- nem ábrázol

Papírhátárt

- betartja/nem tartja be

Ceruza fogása

- megfelelő
- 3 ujjas
- marokfogás
- nem fog rá a ceruzára

Kezessége

- kialakult: bal/jobbs kezese
- még nem alakult ki

Megismerő tevékenység

Színismerete

- négy alapszínt felismeri, megnevezi
- bizonytalanul ismeri fel, megnevezésbe néha téveszt
- színt színnel egyeztet - egy-egy színt ismer:.....
- színeket nem ismeri

Három alapformát

(kör, négyzet, háromszög)

Jól / bizonytalanul/ nem differenciál

Egyeztetés

- képet képpel egyeztet
- képet tárggyal egyeztet
- tárgyat tárggyal egyeztet
- nem egyeztet

Testséma ismeret

- főbb testrészeket magán / másón / babán / képen megmutat
- főbb testrészeket megnevez
- egy-egy testrészt felismer

- testrészeket nem ismeri fel

Szobatisztaság

Önkiszolgálás

- toalett használatához semmilyen segítséget nem igényel
- szükségletét szóban / gesztussal jelzi
- rendszeres ültetés mellett száraz marad
- rendszeres ültetés mellett is előfordulnak „balesetek”
- pelenkás nappalra is / csak alváshoz

Étkezés

- villával önállóan eszik
- kanállal önállóan eszik
- kanállal segítséggel eszik
- etetni kell
- pohárból önállóan iszik
- pohárból csak segítséggel iszik
- itatni kell
- darabos ételt jól rág
- nem rág, pépeset eszik

Öltözködés

- önállóan öltözik vetkőzik
- segítséggel öltözik, de önállóan vetkőzik
- segítséggel öltözik, vetkőzik
- teljes kiszolgálást igényel, együttműködő
- nem együttműködő

Általános tájékozottság

- szülei nevét megmondja
- társai nevét megmondja/ társait névről felismeri
- társai jelét megmondja/ társai jelét tudja
- nevét megmondja - jelét megmondja/ felismeri
- nevére reagál

.....

.....

Gyógypedagógus

.....

Igazgató

PEDAGÓGIAI MEGFIGYELÉS, VIZSGÁLAT

a kulcskompetenciák és a speciális kompetenciák bemeneti/kimeneti mérése, értékelése(a
gyógypedagógus megfigyelései, pedagógiai vizsgálata)

A gyermek neve:.....

Születési helye: ideje: kora:

Anyja neve:.....

A vizsgálat ideje:

A vizsgáló neve:

A gyermek megjelenése, magatartása - a pszichikus funkciók működése
Önkiszolgálás -
szociális képességek

- Társas kapcsolatok, neveltségi szint, szokásismeret, együttműködési képesség,
alkalmazkodás, érzelmek, motiváció, akarati megnyilvánulások

Játék

Mozgás – mozgáskoordináció

- Alapmozgások
- Szerialitás, ritmusérzék, egyensúlyérzékelés
- Finommozgások, eszközhasználat, oldaliság

Beszéd - verbális képességek

.....

gyógypedagógus

igazgató

gyógypedagógus

BEFOGADÓ NYILATKOZAT

A Szent István Körúti EGYMI (5100 Jászberény, Szent István körút 20.) az elvégzett pedagógiai vizsgálatok alapján javasolja, hogy

.....(név)

.....(szül.hely,idő)

.....(anya neve)

.....(lakik)

nyerjen felvételt az intézmény óvodájába a 20...../20..... tanévre.

Jászberény, 20.....

.....
igazgató

Tárgy: értesítés óvodai felvételtől

KEDVES SZÜLŐK!

Örömmel
hogy

értesítem

Önök,

.....
nevű,

.....született gyermekük felvételt nyert a Szent István Körúti
EGYMI Óvodájába (5100 Jászberény, Szent István körút 20.) a nevelési évben.

A beiratkozás időpontja :

A beiratkozás helye: 5100 Jászberény, Szent István körút 20.

Kérjük, hogy a beiratkozásra hozza magával gyermeke

- a gyermek szakértői véleményét
- TAJ számát
- anyakönyvi kivonatát
- adószámát
- egészségügyi törzslapját (az előző óvodától vagy a védőnőtől)
- igazolást a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapításáról

Jászberény,

Szeretettel várjuk óvodánkban!

Üdvözléssel:

.....

igazgató

FELVÉTELI ADATLAP

Gyermek neve:.....

Születési helye:.....ideje:.....

Lakcíme:

Lakástelefon:.....

Anya neve (leánykori):.....

Mobil telefon:.....

Email címe:

Apa vagy gondviselő neve:.....

Mobil telefon:.....

Email címe:

Gyermek személyi száma:.....

Gyermek TAJ száma:.....

Ki viheti el a gyermeket az intézményből? (név, cím, telefonszám)

.....
.....
.....

Ki értesíthető, ha a szülő nem elérhető? (név, telefonszám)

.....
.....
.....

Bemutatott okmányok:

TAJ kártya

Anyakönyvi kivonatLeadott iratok:

Szakértői vélemény

A közölt adatok valóságát igazolom.

Jászberény, 20.....

.....
Szülő, törvényes képviselő

SZÜLŐI NYILATKOZAT

Alulírott.....beleegyezem, hogy a Szent István
Körúti EGYMI (5100 Jászberény, Szent István körút 20.) óvodájába járó,

.....nevű gyermekemről videó, televízió és
fényképfelvétel készüljön oktatási és ismeretterjesztő célból, valamint az intézmény
pszichológusa gyermekemet pszichológiai megfigyelésben részesítse.

A gyermekemről készült felvételeket beleegyezésem alapján az intézmény internetes felületére is
feltehetik.

A gyermeket esetenként tancélú, módszertani vizsgálatban részesíthetik.

Szülő/gondviselő

Jászberény,